

המציפה

עתו שבועי

דבר עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה על המצפה עם
ההוספה הספרותית החדשית
רמת המצפה:

באוסטריא-אונגריא:
לשנה 7 בתרים
לחצי שנה 3.50
רבע 1.75

באשכנז:
לשנה 8 בתרים

ביתר הארצות:
לשנה 9 בתרים — 9.50 פראנק.

על המצפה בלי ההוספה הספרותית
אין להתום.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
לפי גדל השטח

ברכת מו"ט חצי הכתר. בראש הגליון
שנ כתרים.

גליון בודד 12 הלר.

המשנה מקומו עליו להודיענו מיר לא
רק שם מקומו החדש, כי גם שם
מקומו הקודם.

קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918
הארסה לבית המערכת ולארמיניוסטרציה

„HAMICPE“

ul. Sw. Sebastjana 32. Kraków.

(כתובת לארץ להוסיף: Oesterreich.)

Kraków, 21 Lutego 1908.

גליון ה.

קראקא י"ט אדר א' פ' תשא תרס"ח.

ע"פ רוב יותר מנצחון מוסרי, מה יהיה בכחירות
אלו, שרק למשלמי מסים חלק בהן ושהמכניקה
שלה תקשה ביותר בהיותה אמצעית וגלויה והרבה
זיופים חדשים ומחודשים אפשרים בה ואם עוד
יתחילו את התעמולה בזמן מאוחר, בעת אשר לא
יהיה זמן לעיין היטב ברשימת הבחורים ולהניח
מחאות על שלילת זכות הבחירה מאת הראויים
לה ע"פ חק והעם, לא יספיק להתודע בללו, אם יש
בחירות ואיך היא המכניקה של בחירות אלו ואיך
אפשר ליתן את הדעה על הקנדידט הלאומי באופן
היותר נקי וטוב — הלא על אחת כמה וכמה
שקריב הדבר שנפול גם מפלה מוסרית ואת זה
הלא הננו יכולים למנוע בכל אופן.

וטעם מוקדם של כל זה בכר ראינו באיזו
מהערים השייכות למחוזות הבחירה הכפריים ושכבר
היו בהן בחירות הבוררים. אמנם קנדידטים לאמיים
לא הוקמו במחוזות אלו, אבל עמדו זה לנגד
זה קנדידט פולני מן הפריצים וקנדידט רוטני,
והיהודים בתור עם נוהג פוליטיקה מיוחדת כארץ
זו היא יש להם חובה מוסרית לתמוך ברוטנים
בני כריתם, ובמחוז אחר מאלו, שהוקם בו במקרה
רוטני רדיקלי ותומך נאמן של הקלוב היהודי,
הנידה מפלגתנו גם כפרוש את דעתה באופן רשמי
בעד הקנדידט הרוטני ואחד מחברי הקלוב היהודי
בא לעיר הראשית של מחוז זה ונאם נאום מלא
הניון בשם הקלוב היהודי בעד הקנדידט הרוטני,
ואעפ"כ מה היה לכסוף? בעיר זו, שבעת הבחירה
הצרה של הבחירות למועצת הממלכה שעברו

אמנם נקל להאשים מלפעול: העבודה במלחמת
הבחירות היתה למעלה מן היכולת האנושית ואך טבעי
הוא אם רפו ידי העובדים אחרי המפלה העצומה,
והיד הקשה של מושלי הארץ העריצים, שכבדה
עלינו אחר נצחונם על אחת שבועי עשתה בלא זה
את הקריאה לאספה פומבית, ובכלל את כל עבודה
צבורית מצדנו, כמעט לאי אפשרות. אבל אעפ"כ
דומה, כי יותר מדי הקלה הנהגתנו בחשיבות החנוך
המדיני בשנים בתקונן, שאך בכחו נוכל לקוות
לנצח בשעת מלחמה, ובמה הפסדנו ע"י התרשלותנו
בענין זה כחרף העבר הננו רואים עתה בעמדנו
לפני הבחירות למועצת המדינה.

מפלגתנו החליטה לקחת הכל כפעל במלחמת
בחירות זו וכנשמע תקים קנדידטים לאמיים מיוחדים,
אבל מה מדודים צעדי מפלגתנו בענין זה, מה
ירבו הכנותיה ומה יאחר פעמיה; אין זאת רק כי
אין לה אמין לב להכנס למלחמה זו, כי יראה היא,
פן לא ילך העם אהריה ואז תאכזר גם מה שרכשה
לה כארץ זו בשעת הבחירות שעברו. ואמנם יש
ידים לחשש זה, כי הלא מעת הבחירות שעברו
נפסק החבור בין המפלגה ובין ההמונים, אשר ראו
את עצמם עוזבים לנפשם כמדבר שמם בעל נחשים
ועקרבנים ומה פלא אם ישתוקקו לסירי הכשר של
מצרים ולהדגים הנאכלים שם חנם. אבל אעפ"כ,
אם רוצים לעשות צרכים להתחיל במוקדם היותר
אפשרי, כי על נסים אין לסמוך ואם זכות הבחירה
השנה ביחד עם אנימציה עצומה של שלשה חדשים
רצופים, שנעשתה בהתלהבות הראשונה, לא הביאה

החנוך המדיני והשיבותו.

(רעיונות לרגלי הבחירות הקרובות לוועד המדינה.)

היו ימים, והימים קרובים מאד אלינו, כי
הלא המה ימי הבחירות למועצת הממלכה כאביב
השנה שעברה, ורעש גדול היה אז במחננו: עבודה
מדינית. כסערה הטלנו את עצמנו על שדה עבודה זו,
ההתלהבות העצומה וחרף הנפש הכלתי מצוי
השלימו מה שחסר לנו בכגרות מדינית ובסדר נכון
הבא מתוך דעה צלולה ומיושבת. אבל הרעש עבר
ואחרי הנצחון המוסרי, אשר אין משל לו, באה
המפלה הממשית, נפילת כל המבצרים כיד מחנה
האויב, ההתלהבות נגוזה, כל המנדלים הדמיוניים
נהרסו ורק עתה הרגשנו בחשיבות אלו
הדברים החסרים לנו. כי הלא הדבר לא היה קשה
כל כך לשערו מראש ואעפ"כ כמה אי-מוכנים
מצאתנו האחרית הזאת, כמה נכר יאושנו וכמה
הורדנו את ראשינו: נתיאש ההמון, אבל נתיאשו
לפי הערך גם מעורריו ומנהיגיו הנלככים שבכל
עיר ועיר, נתיאשה לפי הערך גם ההנהגה הראשית
כבבודה ובעצמה, האספות הפומביות הדלו לגמרי,
תכן העתון הרשמי נהיה עוד יותר תפל וריק מאשר
לפני תנועת הבחירות, ככל שררה דממת הקברים.
יסוד החברה הפוליטית בלכוב עבר בלי רשם, לא
נראתה שום התאמצות מצד ההנהגה ליסד סניפים
לחברה זו בערי המדינה, והעבודה האינטנזיבית על
שדה צרכי עמנו השונים ביחד עם חנוך מדיני
של העם כמובן המדיני, ששאפו לה רבים ממנו,
לא נעשתה כשום מקום.

נבאות.

ר' סנדר אימערשיין יושב בראש השלחן בהרחבת
הדעת וכנאוה נגידיה, באיש המכיר את ערכו. מסכיב
לו יושבים ארבעה בעלי כתיים הנונים מנטורי קתא
ומתוכחים ומתפלפלים. לפני ר' סנדר פרוש גליון ניר,
עליו כהוכים שמות שונים והוא כותב ומוחק, מוחק
ובותב.

והו הועד של החברה "נהמא דכיסופא". הועד
בכללו הנהו לכאורה בן שלשה ועשרים חברים, אך
בוא לא יבואו לעולם אל הישיבות רק שלשה, כלומר
ר' סנדר הנשיא ועוד שנים, אנשים זקנים, שכבר
השיאו את בנייהם והסתלקו מעסקיהם והנם מרוצים
כהודמן להם עת מצוא, לכלות שעות אחדות, כי מי-
דבש אינם שוהים וגם בקלפים אינם משחקים. והיום
מפני חשיבותה של הבחירה, שצריכה להיות, כאו עוד
שנים והנם יחד המשה.

— אולי היה טוב להכניס כשנה הזאת אל
הועד איזו פנים חדשות? פונה ר' יוסף גרינער אל
ר' סנדר בשאלה. למשל ר' חיימל ר' בערלס, שנרדב
כשנה הזאת נרבה הגונה אל חברתנו, טוב היה איפא
לעשותו לגבאי, להראותו כי איננו כפויי טיבה. —
כודאי היה גכון — אימר ר' סנדר, אבל את מי
תדחה? הן יותר מעשרים ושלשה נבאים אי אפשר

היו עד כמה נפשי צמאה.

לרנע הנה!

עתה הופיע הנה הניע

אל תעבור העת!

עתה אשירה זמרה אדירה —

איה נא העט!

שיר זה יאיר, ננה כהיר,

נצוץ אש כל אות.

רוץ ככבים, המנון שרפים

כל חרוז וחרוז.

שפעת נהרה — אך מה קרה?..

תפתה דם נאש!

פותב אנפי באוני נפחי,

וגם שורה אין יש.

הוי מה נזרא! איזו מאורע!

שד יקנם בו!

— דבר קטן, מעשה שטן:

הוי קפאה הדין!

משה כרון.

פיריטון.

מעשה שטן.

בדר יושב, הונה חושב,

במרוני הצר,

אשפה תכר עם פל תבל,

והחרף הקר.

אינה עהב אדיר רהב

מבעיר בי הדם,

זרם בוער סוכב סוער,

בלבבי כים.

סביב סביב פדו אביב,

בלו ננה שיר,

ריח ניחח משפיר-מת,

מקטר האויר.

מצב אלוה, נפלא נבוה,

לא יכנו כל פה!

נתנו כחמש מאות יהודים וכשמונה מאות רופנים את דעתם בגלוי לעיני כל ממוני מסי הממשלה על היהודי הלאומי—נתנו עתה רק מתי מספר של יהודים — אומרים, שעוד פחות מחצי „מנין“! — את דעתם על הקנדיט הרוטני. ועובדא זו כשהיא לעצמה מספרת יותר מאלפי מאמרים מה רחוק עוד מבני עמנו החוש המדיני העשוי לבלי הת זמה רחוקים עוד יהודינו ממצוא את עצמם מחויבים לציית לצווי המפלגה או לשמוע לעצת הקלוב היהודי בדבר הרוש קצת אפק רחב וקצת עינים מרחיקים לראות.

אמנם הרוב הגדול של היהודים הכוחרים פה לא הלך כלל לבחור ולשכחם נוכל להזסיף, כי לא היה זה פשוט מחסר חוש מדיני, אך מפני שהכרתם הפנימית לא נתנה אותם ליתן את דעותיהם על הפולני ומן הצד השני נתיראו או לפחות לא מצאו לחיוב כל כך למסור את נפשם בעד הרוטני, אבל בפעל לא נראה בבחירות אלו שום שנוי מן הבחירות שהיו כאן לפני שש שנים, כי אלה שלא הלכו לבחור הלא אינם נכנסים למנין. אבל אלה שהלכו ומספרם קרוב למאת, הכל נתנו את דעותיהם על הפולני ובכחם ובכח איזה זיוף חדש, שעל פיו בטלו כל דעות הרוטנים, שלא ידעו לקרוא וגם לא זכרו בע"פ את שמות כל הבורים, גברו הפולנים על הרוטנים בעיר זו וקרוב הדבר שבכח זה יצדו עוד באיזו עירות ויכריעו את הרוטנים יושבי הכפרים, או יאמרו: היהודים עזרו על יד הפולנים, לגזול את המנדט הרוטני. ולא נוכל לאמר, כי זה שקר, יען כי הסמפטיה של היהודים עמדה רובה ככלה על צד הרוטנים, כי באמת מה לנו בסמפטיה אפלטונית, שאינה מתגשמת במעשה? ואם נאמר, כי לא העם היהודי תמך בפולנים, אלא רק יהודים מהמיוחסים שבו עם חיל הנכנעים תחתיהם, והם שהתנגדו גם לבחירת היהודי הלאומי בכל כחם, גם זה אינו מניח את הדעת, כי מה היה לפני שש שנים? האם עמד אז העם היהודי, שלא ירע כלל מה זו פוליטיקה ומה אלו בחירות, על צד הפולנים? הלא אז תמכו באחרונים ג"כ רק המיוחסים שביהודים ואע"כ שגור היה הפתגם כפי כל: היהודים תומכים בפולנים וגוזלים זכות הרוטנים, ואם גם עתה אחרי ההתעוררות המדינית הגדולה ברחוב היהודים עוד לא זזו מן המצב הזה כמעט כמלוא נימא, א"כ מה חכמנו אנהנו יותר ואיזו פעולה השאירה אחריה תקופת הבחירות שעברו?

לא נאמר כי החובה היתה ליהודים לתמוך ברוטנים ונעמיד את הדבר על הקו האמצעי, כי מן הנכון היה, כי היהודים לא יתערבו כלל בריב שבין רוטנים ופולנים אבל במה דברים אמורים אם כל היהודים היו עומדים מנגד, אבל אם יש מפלגה של יהודים העומדת בכל כחה לימין הפולנים, צריכה המפלגה המתנגדת לעמוד בכל כוחה לימין הרוטנים ולהציל עשוק מיד עושקה, כי הלא „כל ישראל ערבים זה בזה“ ומה שהאחד מקלקל צריך השני לתקן, בכדי שלא תהיה מדת הדין לקיחה. אבל כל זה רחוק היה מכינת בני עמנו פה ולכן היה פה מה שהיה. וסבת הדבר היא, שמלבד מה שנעזב העם תקף אחר הבחירות שעברו, הנה האנימציה לבחירות אלו החלה בזמן מאוחר ביותר ולואי שנכואתי תמצא כדאית, כי כל מלחמת מפלגתנו בבחירות הבאות תגמר בסבות אלו באופן זה.

והוצא לנו מזה: לא די לדבר לעם בשעת הבחירות, צריך לדבר השכם ודבר בכל ימות השנה, כדי שבעת הצורך יהיה די רק להזמין לו, כדי שירע איך להתנהג. כילא תמיד יש זמן ויש אפשרות לנהוג אנימציה של בחירות במדה רחבה ולא תמיד תביא אנימציה זו בלבד את התוצאה הרצויה, וכל זמן שנשכח את העם בשאר עתות השנה ונבוא אליו רק בעתות הבחירות, אז נוכל להיות בטוחים, כי כל פעולתנו מאפע.

א"ב.

ענינים מדינים

קנאים פוגעים באוסטריא. בעשרות השנים האחרונות רכשו להן כל ממלכות אירפה וכן גם ארצות הברית באמריקה ויפן באזיא ארצות הרשות גדולות, ואוסטריא-אונגרין לא העשירה רק במדינת בוסניא, שהשיגה עליה רשיון מאת ממלכות הברית בברלין. יותר אינה רוצה לכבוש ואין עיניה רעה באחרים. ובכל זאת פגעו בה קנאים, כאשר הודיע המניסטר לעיני החוץ, כי הממשלה תבנה מסלה ברזל ישרה מבוסניא למקדון, לזכר את הממלכה עם ארצות המזרח בלי אמצעות ממלכות הבלקן. עתוני רוסיא, צרפת והסלבים השמיעו קול זועה: אוסטריא עוברת על הברית הברליני, היא רוצה לרשת את מקדון, והעתונים הרוסים הודיעו בקול התראה, כי גם רוסיא תבנה מסלה ברזל בחצי האי הבלקני, מסרביא למונטינגרא עד ים אררעי, לחבר הים השחור והרונאי עם ים אררעי, אשר ספינות אוסטריא עוברות בו. בספירות

הדיפלומטים שחקו על החשד ועל הסכסוך, גם ממשלת אוסטריא שחקו על ההזרה, כי ידעה שאיננה עוברה על הברית. רק העתונות המחכים למקרה חדש עשו מטעמים גם מזה והקימו סערה בצלוחית של מים, והנסוגים אחר ככר דברו על מלחמה בין רוסיא וטורקיא. ואוסטריא, ויש דברו על מלחמה בין רוסיא וטורקיא. כבוש ספרד במרוקא. בעוד שחיל צרפת עובד עבודה קשה במרוקא, להביא סדרים בארץ ולהכתיח חיי הורים בערי החוף וצרפת אינה מבקשה כל שכר בעד עבודתה בהרחבת גבול, כבש חיל ספרד את העיר טרחיקא, אף שגם ספרד צריכה ע"פ האספה באלג'יריה להשתתף עם צרפת בעשית הסדרים ואינה עושה מאומה.

על המצפה

החסידים והסמינריונים למורים בלכוב.

זה שנה, שענין יסור סמינריונים למורי-דת אינו יורד מעל בימה העתונות. יש דורשים לשבח ויש דורשים לגנאי. אבל בזה כל איש משביל מורה, שסמינריונים כזה, שיבין כחות יהודים רעננים לבתי ספר ממינים שונים, הוא רבר נחוץ. כי בעוד שעד כה היו החכמות החיצוניות העקר להשגת כהונת מורה דת, תהיה זאת עתה חכמת היהדות. בכחינה זו יכולים הצייונים ללכת שלובי זרוע עם המהבוללים, אלמלי התנאי, שצייונים לא יתקבלו לבית מדרש זה. פרח כל עם הוא הדור הצעיר, כלומר תלמידי בית הספר, ובאשר שלא כלם ילמרו עברית בביתם, נחוץ מורה אמן, שילמסר מעט תורה ושיפוח בהם רוח היהדות בבית הספר. במשך המשא ומתן, בעוד ועד המדינה לא החליט ליסד את הסמינר, לא הביעה היהדות החרדית את דעתה כלל, ונאמנת להיסוד „שב ואל תעשה עריף“ לא עשתה כלום, כאלו הדבר אינו נוגע להם; עתה כאשר יסוד הסמינר כבר החלט — הם בוכים על קברי אבות... מזה אנחנו למדים, שהיהדות החרדית אין לה אנרגיה זו, שהיתה לה לפני שלשים שנה. או כשקם הד"ר ביק וחפץ ליסד סמינר כזה, התעוררו החרדים כאיש אחד וסכלו עצתו. עתה שהמלחמה היתה נקלה, אלמלי התחילה לפני חצי שנה עכ"פ, כי סוף סוף הרשות מתחשבת עתה יותר עם רעה החרדים מאשר לפנים — ישבו בזנבוק ידיים. עתה חפץ אני לברר את סבת התנגדות החסידים להסמינר. חסיד דורנו, אם אינו אותו הכן בלי תרבות שלפני כמה שנים, בכל זה הוא שונא דעת גם עתה, החלוק הוא רק, שאז היה שונא גם לכל בר-דעת,

עשתה כלום, כי רבה בה העוובה ואין בה כל צרך. דבריו נופלים כחצים שנונים אל לב ר' סנדר, שעמד בכל עת דברו כמו על גחלים לוחשות. „החסרון הראשון, הוא גומר את דבריו, שהוער הוא בן עשרים ושלושה חברים. האחריות מתחלקת בין כ"כ הרבה אנשים מה שאי אפשר שירגישו בה, לו היה הועד רק בן שלשה חברים, בי אז היו מרגישים את האחריות יותר והיו משתדלים לעשות יותר. החסרון השני, שכל אחד משלשה ועשרים הנבאים הוא נבאי בעוד שלש ועשרים חברים, ומביון יבאי אפשר לו להשתתף בכלם איננו משתתף אפילו באחת. לו היתה בידו היבלת, מוסף קלמן, בי אז גורתי, שאסור לחברה לבחר יותר מבשלשה נבאים ואסור לאיש להיות נבאי יותר מבחברה אחת. כל עוד שלא יתוקן המעות הזה אין לנו לקוות מאומה מעניני הצבור שלנו. והגרוע מכל הוא, כי אין בוחרים לכתחלה באנשי מעשה היכולים והחפצים לעבוד, כי-אם מחלקים „חלקים“ מפני הכבוד ויש לנו ב"ה ילדים בני ארבעים, חמשים שנה, המקבלים כשמתח „פירות שבת“ כאלה. מקבלים את הנבאות במחשבה החלה, שלא לעשות מאומה, אלא משום „מהיבי תיתי“.

קלמן כלה את דבריו והבחירה החלה. קלמן נסה לעשות קצת תעמולה, נגש אל אחד הבוחרים ולוחש לו באזניו איזה דבר. „איזה הברל“, עונה לו

נזכר פתאם איזה דבר. הוא מוציא את שעונו מצלחתו ונזר כהחלט: יותר מעד השמינית לא נמתין!

השעה השמינית הגיעה. בחדר נמצאים שנים עשר. איש: השעה נבאים ושלושה בני אדם פשוטים, ביניהם גם קלמן המשכיל, שביאתו לא היתה נוחה כלל לר' סנדר. עקשן הוא, אוהב לחטט ולנקר ולבקש מומים.

— הנני מהכבד לפתח את האספה, קרא ר' סנדר בקומו ממקומו. הנה השעה השמינית, יותר בוראי לא יבואו.

ר' סנדר נותן דין וחשבון ממעשי החברה במשך השנה ומבטיח, כי עשה הועד כל מה שהיה בכחו לעשה. באחרונה הוא מציע את חשבון הכסף. החברה הכניסה במשך השנה 100, כלומר מאה בתרים. מזה יצאו לנובה חמשה עשר כתר, עשרה בתרים להוצאות שונות, להמיבות לחם לעניים שבעים וארבעה כתר ושמינים ושתים אנורה. ונשאר עוד מזומן בקפת החברה עוד ח"י אנורה. — במדומני, גומר ר' סנדר בשביעית-רצון, שחברתנו אין לה להתביש בפני חברות אחרות, הלקייות עפ"י רוב במחסר ולנו יש עוד ערף קמון. מי מבקש רשות לדבר?

קלמן זוקף אצבע. כלי חמדה נותן לו ר' סנדר רשות והוא מתחיל לבקר את מעשי החברה, כי לא

לעשות עפ"י התקנות ואת מי תדחה? שמא את ר' זיינביל מוניכמס? הן הוא נביר ונריב ומיוחס ומי זה יחפץ להתגרות בו? אולי את משה קליינקאפף, אשר כאמת איננו הגון לזה, אבל מי זה יתגרה עם עז פנים כמזהו?

ר' סנדר קרא ותולך את כל רשימת הנבאים ואיננו מוצא אף אחד, שיהיה אפשר לדחותו. ובכן, הוסכם שישאר הכל בקדם.

— נלבה נא אל בית החברה! מורו ר' סנדר את חבריו. הן האספה נועדה לשעה החמישית ועתה כבר הששית.

בית החברה היה ריק, רק השמש ישב וינמנם אחרי עשותו את כל ההכנות הררושות.

— הרואה אתה לא אחרנו כלום. פונה ר' יוסף אל ר' סנדר, ה"עולם" איננו ממחר.

— וכי מה יש להם למהר, אם נוערה האספה לשעה החמישית, הלא משמע השמינית, ענה ר' סנדר. בתוך כך צריך להעיר את השמש שיכתוב את פתקאות. הבחירה, למען היותן מוכנות.

השמש מתחיל לכתב את הפתקאות ור' סנדר וחבריו מתבוצים לתוך פנה אחת ומשוחחים פוליטיקה, עניני משא ומתן, ממוג האויר ועוד דברים רציניים. בתוך כך עוברים רבעי השעה, לאט לאט ניספים עוד יהודים אחדים ומתחברים אל הכנופיה. ר' סנדר כמו

לכל "בעל לשון" או "בעל הנ"ך", לפי הטרימינלוגיה הירועה והיה חפץ, שכל העוקים יסעו אל צדיקו — ענה ע"י השנות הכצב האינקומי הוא מודה, שהיהדות צריכה גם לאנשים בעלי-נסום, לאנשים מלומדים, שיובלו לעמוד לפני השרים, אך הוא בעצמו מתכוין בד' אמותיו ואומר בנוסח התלמוד: "אי אפשר לעולם היהדות בלא חסידים וכלא משכילים — אוי לו למי שאומנותו השכלה — ואשרי מי שאומנותו חסידות". מסכה זו אינם עושים מאומה נגד ההכרח לכתוב בשבת בבתי הספר, מסכה זו התנגדו להגימנוזים של הד"ר יונג ומסכה זו הם מהתנגדים גם להסמינר. אדרבה — הם אומרים — כשמכריחים לכתוב בשבת, עב"פ חסיד אינו שאלח את בנו לביה"ס, וכאשר לא יצטרכו לכתוב בשבת אז גם החסידים יעשו את בניהם סטודנטים. בית ספרו של הד"ר יונג לא יכול להתקיים אך ורק מפני ששם למדו גם חכמת היהדות, ומי שיחפץ שבנו ילמד תורה ומסכה זו אינו שולח את בנו לגמנוזים — כאן בכית ספרו של הר"ר יונג המכשול הזה הוסר, כי שם ילמדו תורה עם דרך ארץ וזה אסור. זאת הוא השקפתם הננסית, ואינם יודעים, שזרם הזמן גורף כל מה שמוצא על דרכו ואינו שואל בעצת החסידים. כמה מקרים יש לנו, שהאב אוכל מצה שמורה והבן אוכל חזיר כאפיקורן. זה הוא חסרונה של היהדות החרדית בזמננו, שהיא אנאיסמית מאד בהשקפותיה, שהיא עושה עצמה לעיסה — ואחרים לשאור. עליהם להבין סוף סוף, שכלנו גוף אחד, וכל אבר ואבר צריך מזון לפי שכלול בנינו. עליהם להתקרב אל היהדות הכללית. הנני אומר להתקרב בהפעמה, כי באמת הם רחוקים ממנה. הם עומדים על גבעה ישל אידיאלים ומביטים בנאון על הבריות הקטנות לפי מושגם, עליהם להסתגל אל היהדות בכל צבעיה. עליהם להבין באחרונה חומר עלול להתחרות עם הרבנים החפשים. עליהם לתת לנו רבנים בעלי תורה ובעלי נמוס, ולא כאשר בעת ההוה, שאף התורה חדלה להיות הנאי השנת כהונת רב. עליהם להתקרב אל בית הספר ולרכוש להם השפעה על החנוך, כי עב"פ "מוטב שישאנה בהיתר משישאנה באסור".

יעקב הכהן רפאפורט.

עוד ע"ד הרמוד.

בין שאר קרני האורה, שעלו על אופק שמי-עמנו בגליציא החשב בצדק גם תחית שפתנו הלאומית. אין זה מין נגה צפוני, אין זה שלהבת-קש, אלא גחלי-אש, שכסו ברמץ ובאפר והעלו מדי פעם בפעם להבה לפי הזמן והמקום. להבה זו, שהתפרצה בפעם בפעם מתוך

הבחר, אם בערל או שמערל ולוקח את הפתקה מבלי הביט בה כלל וזורקה אל תוך הקלפי.

נבחר נבחרו כמובן כל הגבאים מן השנה שעברה, קרמן מתקצף ועוזב את חדר החברה. במסדרון הוא פוגש, בר' זיינבל מוניכסס. אחרת ר' זיינבל! הוא קורא אליו. כבר חסל סדר בחירה, בין בה ובה הנני מברכך להבחרך שנית!

שנית? שואל ר' זיינבל, מה פרושה של שנית?

- פשוט גם בשנה שעברה וגם בשנה הזאת.
- בשנה שעברה לא נבחרתי כלל.
- אבל מה זה האמר ר' זיינבל? אנבי יודע, כי נבחרת גם בשנה שעברה.
- אבל מה זה יעלה על לבך?
- בכמה נתערב?
- בקב מי רבש!
- שריר וקים!

שניהם שכים אל הלשכה ונגשים אל ר' סנדר ומציעים לפניו את התערבותם — בודאי, עונה ר' סנדר, הנך ר' זיינבל גבאי בחברתנו זה חמש שנים רצופות. האם לא קבלת כלל הזמנות אל הישיבות? — הזמנות? עונה ר' זיינבל, קצת מתביש וקצת מתקצף על הפסד קב מי הרכש, מי שם לבו לזה?

הטמיעה, שכסתה באפר את הגחלים הבורעות ורצתה לכבוהן חתה למשיק נכון-רבר, שידע לפתח בגחלים ולשים עצים עליהם, כדי שיתלקחו לבח אש נורא. הכנור היה במציאות ואף שהעץ היה נשחת ונרקב קצת, הנה היו הנימין והמנענעים חזקים ומוצלחים וחסר היה רק מנגן חרוץ. שישביל להוציא מתוכם את המנגינה הנעימה הכמוסה בס. ואמנם המנגן בא. במשך שנים מועטות נוסדו בגליציא 25 בתי-ספר עברים, מנו עליהם מורים מומחים, השוקרים את תלמידיהם על דלתי השפה העברית, עד כמה שיש בכחם. המורים לא נסוגו אחור מפני שום טרח ועמלם לא היה לשוא. גם הסטודנטים היהודים, שלא ידעו עד עתה להבדיל בין "יבנם ויבנם", מפני שלא הבינו את פירוש המלים, נתעוררו מתרדמתם, בלי כל מעורר חצוני, ללמוד עברית והנם לומדים כשקידה. כמדומני, שזה משמח? לא. כח ההריסה, הממלא את חלל-לכות אנשי-הרוח שלנו, מצא לו גם פה ענין לענות בו. "לא כן אחי!" קורא סופר אחד (בהמצפה ד') לסטודנטים היהודים. הדבר לא יספיק לסופר ההוא, אם הסטודנטים כופפים את גכס תחת נטל-למודי השפה כעצמה. מצריכם היא עוד לקרוא ולשנות בספרותנו העתיקה במשמעות המלה, שמבין אותה הד"ר רובינון. הכותב הנכבד לא דקדק יפה בדברי הד"ר רובינון, כי שכח, שרובינון כתב את דבריו כשביל החוקרים הצעירים, שבונים לעסוק בחכמת-ישראל, שלא יחשבו ריאקציונרים, ובשביל העתונות היהודית, שקבלה את הידיעה ע"ד הרשיון שנתנה הממשלה הרוסית להכרון גינזבורג, לפתוח אקדמיה יהודית בפטרבורג, בקרירות-לב ובאדישות שאין דוגמתה. אבל לא התכוון רובינון להסטידנטים היהודים, המתחילים ללמוד עברית, יען כי נמשכים הם בחבלי-אהבה אחרי שפתנו ההכיבה ומתגעגעים עליה, אעפ"י שעבודה ענקית מעונה עליהם בשביל הגמנסיון. הסמנים האלה אינם סימני גסיסה, אלא סימני תחיה. השפה נחשבת כמפתח לכל הספרות. הסטודנט, שלמד לדבר ולכתוב עברית, בבואו לקרוא איזה ספר עברי, יבין מעצמו, שלא די לו בידיעת הדבור העברי לבד וממילא ילמד את התנ"ך והמשנה, שבלעדם אי-אפשר להבין ספר או אף עתון עברי כראוי.

אולם הכותב הנכבד אינו מסתפק בקריאה בעלמא ובא הוא אנב אורחא לגנות את "עברית בעברית" ולבטלה בהעכרת קולמס נרודא. אם יש אולי למר אפלבאוס קורטוב של צדק בקריאתו לסטודנטים העבריים, הנה במשפטו על השטה הזאת טעה. אם באים לדון על שאלה הדורשת התיחסות בכבד ראש,

כשכאה הזמנה יורדת הוא מיד אל הסל ובני ביתי אינם שמים אותה כלל לפני. והאמת אניד לך ר' סנדר, מוסיף ר' זיינבל במתנצל, הנני גבאי בשלש ועשרים חברות, לו חפצתי לבוא אל כל הישיבות, הייתי צריך להתעסק כל היום בצרבי צבור והלא הנך יודע אדוני, כי יש לי גם "עסק צדדי". תחת זה, אומר ר' זיינבל, כמו להפיש דעתו של ר' סנדר, הנני לבוא מהיום אל הישיבות.

ר' זיינבל הקים את דברו. אל הישיבה הראשונה, ישובת ההסתדרות, בא: ביאתו של ר' זיינבל הביאה את ר' סנדר במבוכה. הוא ידע, כי עתה הגיעה שעתו, כי היתכן לבלתי בחר בר' זיינבל הנגיד לנשיא? אחרי קצת סרוב מפני הכבוד קבל ר' זיינבל את הנשיאות.

אחר הישיבה פונה ר' זיינבל לר' סנדר בשאלה: מתי אשלת אליך ר' סנדר, לקחת את פנקסי החברה? — אחר ארבעה חמשה ימים, עונה ר' סנדר. — ומדוע לא מיד מחר? — צריך לחפש בתחלה ולהעלות את הפנקסים מן המרתף, שאין לי עתה פנאי לזה, הלא אין השאלה בוערה.

שבה וואלקאווסקי.

נמצא ההכרח בהחלט: 1) לבוא בלי דעות מוקדמות, המעקלות את המשפט, 2) ידיעה עמוקה ולא שטחית בענין שאנחנו רוצים לשפוט עליו. אתה, אדוני, ראת את הדור החדש, שגדל והונך כמעט כלו ללא תורה וללא דעת, גלגלת את החוכה על השטה ולא שמת אל לב, כי הדור הזה לא יצא עדיין מתוך בתי-ספר המודרניים, אלא מתוך החדר, שהמלמדים, יודעי התורה הולכים בו הלך וכלה. החרדים נתקלקלו כ"כ בעת האחרונה, עד שהאכות חושבים להם את הדבר לעון, לשלוח את כניהם לתוכם. אין היהודי מתפאר כשום דבר כ"כ, כמו בבנו אם הוא בן תורה, וכל זמן שהיה בכח החדר להכניס את תלמידיו לטרקלין, לבית-המדרש, לא נמנע שום יהודי משלח את בניו לתוכו, אולם מעת שמלמדי החדר אינם ע"פ רוב תלמידי חכמים ובל מלאכתם איננה יותר מהנפת השכמ, מביט היהודי במבט-כוז על החדר, והחליפו כגמנסיה. הגמנסיות מלאות תלמידים יהודים יתר על כל מדה. אם לא יוכל היהודי לגדל את בנו להיות רכ-בישראל, יחנכו לרקטור ואפילו לבלבד פשוט ובלבד שלא יהיה הולך במל ויוצא לתרבות רעה. בני העניים, הלומדים בת"ת, הם "גוים" פשוטים, היורעים בקושי לקרוא ב"סדור". בכל מקום שאהה פונה הנך רואה או גמנוזיסטים יהודים (הנכרים רק בשמם או בחטמם) או סוחרים בני י"ד—וש"ן, שעובו את החדר ולא הוציאו אתם מאומה מתוכם או נערים עניים, הסובבים בשוק ואורבים לחמוף איזה פרי מן הסל או ללקוט נשירת הפפירוסים. הפרח נא את עצמך, חברי הסופר, אל אחת הערים במזרח גליציא ותוכו לדעה, כי פסו אברכי-הגמרא. בתי-המדרש סגורים מאין נכנס לתוכם ובצואר מי תלוי הקולר? אולם אנכי אניח בדמיוני, כי החדר לא נתקלקל, עודנו קים עתה כמו לפני שלשים שנה. המלמדים הם ת"ח בעלי מוכר והתלמידים נוהים אל החדרים למאות, לשמוע את השעור מרבותיהם. על ספסלי בית המדרש יושבים בחורים לעשרות ולומדים בהתלהבות את הסוגיא "דקציצה" והלכות יציצה וכדומה, ממש כמו שהיה לפני ל' שנה. שואל אני אותך, כותב נכבד, היפיק הדבר רצון ממך? האם בחורי ישיבה דרושים לגו בזמן הזה, חצאי-אנשים, שיש להם לכל היותר שיכוח עם העבר העתיק של העם ומתיחסים להזיה שלו במנוד-ראש, כי אינם מבינים אותו כל-עקר? או אולי חסר לנו דור חדש של משכילים? אולי אינך יודע את פרוצס-ההתפתחות האי-נורמלי של בחור הישיבה או של אברך-הגמרא המתפקד, התועה בדרכי החיים, מבלי שום נקודה-משען, להמוך עליה, הודות לספרי ההשכלה, שגזלו ממנו את העבר ופתחו לפניו את שערי ההוה של עם אחר בלתי-יודע לו. קרא נא, אדוני, את שירי יל"ג והמצא בהם את פרי ההשכלה: "והיה עם משכיל ובלשונם שיחה!... הוה אדם בצאתך ויהודי באהלך, ובו" זו היא הפרולה, שהשתמשו בה משכילינו והתורה שבחורי הישיבה ספגו אל קרבם, התורה שלמה היא? האם לא יוברח הבחור הרוצה להבין כהלכה את המשנה והגמרא, להתחיל וללמוד מחדש הכל על הסרר, למרות בלותו מבחר שנותיו בלמודי החרדים? הלא שניהם, כמשכילים כבחורים התורנים, לא יעזרו לנו לקומם ולרומם את הריסות עמנו הן בגשמיית והן ברוחניות בתקופתנו זו, ולמה להרעיש עולמות, ולשאת געגועים עליהם? "רואים אנחנו, כי אין עם שיפור את כספו לחנוך בניו במדה רכה כעם ישראל, ואין עם שיוציא מבתי-ספרו בורים וריקים מתורה ודעת, אחרי שיבלו מכחר שנותיהם תחת נטל-הלמוד, בעם-ישראל. נחוף רק לפתח בהם איזה רוח-חיים, להכניס בהם סדר ואורגניזציה", אמר עוד לפני חמש שנים סופר גדול ומצוין (ספר השנה תרס"ג). גלגל-הזמן לא יחזור אחורנית. החדרים הולכים ונחרבים ואנחנו נשכ בחבוק ידיים ולא נתעורר לקראת מהפכה זו? עתה בזמן שהישן הולך ונתבטל, והחדש לא נתרקע עדיין כל-צרכו, הרי אתה בא ואומר להרס את שפת-ברלין, שחשיבותה נכרת בכל העולם הנאור! משמח הוא המאורע בכל אופן בפגשנו בדרך נערים או נערות דוברי-עברית צחה, ואם אנחנו למדנו הנ"ך

שש-שבע שנים, בלי כל המשך וחבור, הרי יכולים מדברי-עברית האלה לגמרו במשך ישינה שנים בדרך מודרנית ושמהית — גם אנחנו איננו משקיפים במשקפי ורד, גם אנו מרגישים קצת חסרון בשמה ע"י השקפה גרועה מקצתה של המורים, אולם תחת להרס את כל הבנין נשתדל להעיר את המורים על החסרון האחר, שבדאי ירחיקוהו תפף בעמדם עליו.

מ. א. טננבלט.

עדע יד סדר הלימוד *
(סוף)

הדורות הראשונים, שנהחכו ביהדות עמוקה, ברוח הנביאים וחזיונותיהם, לא יכלה שום כליה ואברון לשלוט ברוחם, וכל כמה שעולם היה חשך בעדם, כל כמה שהיו נדרפים על צואים ונדרסים מרגל כל מעול וחומס, בה במדה התרום רוחם אל על. עקת ימי הבינים ומסעי הצלב לא יכלה לעצור מלברוא לנו משוררים כריז' הלוי ומב"ע וגאונים הרוח כבעלי התוספות, ועיד. רדיפות חמיל וחבריו בשנות ה"ח לא היה באפשרותם ג"כ, לכלוא את רוח גאוני פולין, שהמה למאורות לנו עד היום הזה. והדורות האחרונים? מכיון שתורתם היא רק "פרחים ולא פרי" (כמליצת ר' יהודה הלוי) דלת-התוך וההבן וכל למודיהם הם רק טיסה ממעל, רק שישוע וענני לכן באו בסוף גם הגעול והלאות. וכאשר אך התחילו הפרענויות, כבר רוחם לא עמד בנסיון ועמדו מלדה; זאת היא אמת הסמורית, שאין ביכלה שום איש להיוזה מסקומה. לכן אחת אמרתי: אם חפצים אנו באמת לבון את השעה, ושלא להיות מן הצועקים על מה שעבר, עלינו להקין את החנוך תקון גמור, עלינו לחבר את הישן עם החדש ביחד. את הדבור העברי נוכל אמנם ג"כ להכניס בפרוגרמהנו בשביל אלה שלמדו כבר בילדותם את כל הצדק, או גם לבנות ישראל, אשר הלשון בפני עצמה תפארת היא להן; אבל לילדי בני ישראל או גם לסהרנטים גדולים, שלא השפיקו עוד להכיר את רוח העברי הצפון רק בתורתנו וספרותנו, אל נא נכלה את עתותם המצערות בשעשועים ופנטזיות, רק נלמד אותם את חזיונות התנ"ך ומעט מספרותנו העתיקה, כי אם לא נעשה כן, אז אירא מאד פן ננהום. כאחרונה.

ענה עוד הערה אחת. בימים האחרונים, כשנתרכו כל מיני כהות, במחננו, ופועלי ציון הנהיגו את "האמור" גם בארצנו הקדושה, קבלו מהם המשבילים לעשות אמור גם ל"חבמת ישראל". כל ערב-סופר, כל משביל פורח חושב לו למצוה לידות אבן בה ובעובדיה הגדולים; וכל המרבה לבנות איתה הרי זה משבח! גם מד וו"פ מצא פה מקום להראות את כשרוננו, לבטל כקליפת השום את כל "מיני חכמי ישראל" ובמעתיק נאמן לא הניח אף מבטא אחד מכווני המנהיגים אשר בבירן והחליט ששפת חכמי ישראל, היתה עניה, מסתגנת היה נודף ריח קבר, ריח של אבק ישן "ומקומה היה בין המתים ובו' יכו". אבל אנו הצעירים חפצים בשפה חיה, מדוברת, קולמורית. ובכן, חסל רפופרט וקרומחל! משה וויזענפלד אינו חפץ להכיר אתכם, הוא אינו מודה בפעולהכם לעמכם, אשמתם מאד! כי לא נולדתם בדורו של "משה", למען תלמדו את סגנונו הכהיר והזך; אולם, אין עת להתרועע. הגסות נשאה ראש והבערות הלך קוממיות, וזהו סימן מובהק לאפיסת כח המתמיד ללמוד, להתרועעות הרוח שבקרבתנו. אבל ידעו נא הצעירים, כי לולא "חכמי ישראל" האלה, לא ידעו גם המה עד מה מהיסטורית ישראל, ולולא רפופרט וישאר החכמים בסגנונם המעלה "אבק וריח קבר", לא היה גרץ בישראל, ולא היה להם כמה להתנאות ולהפארת. ואם בכל זאת לא ירגישו לכבד את זקניהם ובוראי תולדותיהם, עליהם יאמר: ידעו שור קנתו וכו' וכו' ישראל לא ידע עמי לא התבונן.

אבא אפפעל בוים.

(* יתר האמורים בענין זה לא ידפסו עוד, כי הדבר התברר עתה למדי והענין מלאה את הקוראים. הכותבים יסלחו מפני טרח הדביים. המערכת.

מהעולם הציוני.

התכוננות ועד, עבריה.

בשבוע שעבר נקלה אספת ההתכוננות של עבריה ע"י ד"ר כרודא. האספה החליטה ליסד בלבוב ועד מרכזי, שיעבוד ע"פ הפרוגרמה שלה, היינו: להחיות את השפה העברית בפי העם העברי. נבחרו ד"ר כרודא לנשיא, בריש יאהר לסגנו ולזכר, ש. ז. יעבץ למזכיר, משה קלינטק, מ. חרטינר מלבוב, צ. ז. דונרוק מסטרי, ז. קרמירוב מברוכיטש, מ. פרנקל מסמבור לחברים בעוד ימים מיעטים יועץ היעד על אדוה יסוד סניפים ולהלוקת העבודה. הכתבת למכתבים:

S, Jawitz, Lemberg, Goluchowski 14,
לעניני כספים

B, Jahr, Lemberg, Bernsteing. 9

מכתבים מערי המדינה.

ויין. עיר הממלכה העשירה בימים האלה בקלוב לדבור עברי, שלפניו לא היה כמוהו ובערכו אין שני לו בעיר המיליונים הזאת. הסמורנטים העברים, שלמדו נעורותם היות דאכיי ורבא, התחברו לאגודה, לדבר זה עם זה עברית, בכדי להנהל לדבר בשפת הנביאים כבשפה מודרנית. חברי הקלוב רובם מרוסיא ורק ארבעה מגליציא ואחד מרומניא. שאר הסמורנטים עומדים מרחוק, אבל יש לקוות, שכאשר יראו את הפרי הטוב, ישתדלו לדעת עברית. החובה על השבועונים היהודיים פה להתענין יותר באגודה הזאת. ביחוד אנו מקיים זאת מאת ד"ר בלוך, הרב החכם היהודי בין העורכים פה, כי ימה את דעת הקהל אל הקלוב החשוב מאד בשביל הרור הבא. בשבת שעברה דרש אצלנו הסופר העברי מר לובצקי כשעה ומחצה ע"ד הספרות העברית החדשה. הוכיח על הענין היה ג"כ עברי. ובסיום האספה הרגיש כל אחד, כי ערב של ענן היה לו. נקוה שגם האספות הבאות הנוערות לכל מושיק תביאנה לנו פרי רב כזה. — המאמר הראשי ב"המצפה" בגליון הקודם "באי זרים כנחלתנו" מצא פה הסכמה רבה בין חברינו. ציונים רבים פה התמררו על מערכת "העולם" מאד. א. ב. ור-נר.

מכתב מאונגרו.

קאשא (אונגרו). ביום א' ש"ז היתה פה אספה ציונית. אחרי אשר הויב"ר, רופא המחוז ד"ר גרין, פתח את האספה הביעו מר יהושע רוסניאק ומר צבי שפיעלבערגר את התמרמרותם העזה נגד מערכת "העולם" על הכניסה צלם בהיכל הציונות והספרות העברית (קריאת "ירידה" להמסית ולהעורר), כלומר מאמרו הנתעב של "אווה האיש" והשבתי-צביי" ש, הורוויץ, שהרהיח את לבות כל אוהבי ציון באמת. הויב"ר, שלא ידע עוד מזה, גרע לשמוע הרברים המעציבים האלה, ובהתלהבות עצומה הרציא לערוך תיכף בשם כל ציוני קאשווי מחאה חדה אל הועד הפועל בקלן ע"ז ולבקש שהו"פ ישגוה מעתה על מערכת "העולם" בעין פקוחה, שלא לשמא עוד את "עולמנו" בסופרים מסיתים ומריחים, הרוצים לערות את הציונות עד היסוד. ההרצאה נתקבלה פה אחד והמחאה נערכה. אח"ו הרציא. כותב המורים האלה (הציע: א.) להביע למר לור עורך "המצפה" סימפטיה חמה על השתתפותו הראשית בצער וחרפת הציונות ותידה גלויה על עבודתו המהורה והרצויה בלי משא פנים לטובת הציונות והספרות הפמבית; (ב) להכיר את "המצפה" בתור אורגן רשמי להציונות העברית באונגרו; (ג) החברים ישתדלו לטובת "המצפה" להפיצו באונגרו; (ד) לבקש מאת העורך לפרסם זאת ב"המצפה"; (ה) בבקשה לכל ציוני אונגרו, להתחבר מעמו בדעה הזאת. את ההרצאה הזאת המך גם מוכר הספרים מר פורטננג בדברים חמים והרולוציא נתקבלה קול אחד בקריאת עליון לור! עליון "המצפה"! פדהצור.

בפקודת נשיא הדיסטריקט ד"ר גרין לאויש רופא המחוז, מר יהושע רוסניאק ראש החברה, מר צבי שפיעלבערגר המזכיר.

מכתב מרומניא.

ביאסי. קרה עתה מקרה, אשר למראיה עין אין לו כל חשיבות יתרה אך באמת יגע עד עמק לבנו הסמורנטים הרומנים מן האוניברסיטה בעיר ההיא חפצו לערוך מיול לפרטנוביץ ובשבקשו הסמורנטים היהודים לקחת חלק. גם הם, השיבו הראשונים את פניהם ריקם בבין, באמרם, כי לא יאה לרומנים להשתתף עם יהודים למיול ענני. רקמור האוניברסיטה אפר, מפני הסכסוך הזה, את המיול. בנוגע לדבר הזה אזכיר, כי אחרי דחיות הכיפות כארה, שקבלו הסמורנטים היהודים מצד רעיהם הרומנים, יסדו להם אגודות לעצמם; אך באגודות האלה אין זכר לא לרגש לאומי או לציונות ולהכרת-עצמם בתור יהודים. בכל היותם נרדפים ונהרפים בחרפה מאת חבריהם, חונפים התלמידים היהודים לרומנים ונרחקים להיכנס וכל משא נפשם הוא — ההתכוללות בהוראתה הכי רחבה. בעוד שבגליציא ובארצות אחרות מסתררים התלמידים היהודים ועושים אגודות הנושאות עליהן את חותם היהדות, הנה בארצנו הסמורנטים עומדים על מדרגה שפלה במושג הזה.

וגם מעמד מוסרם של כל שאר יהודינו אינו טוב. המראה הנראה לעינינו מנקודה-הראות הזאת, הוא מכהיל בשחור צבעו! אהבת המותרות או יותר טוב פולמוס הלוקסוס אחו גם את אחינו וביחוד את אחיהנו בארץ הזאת, והדבר הזה יביאם למעמד מוסרי רעוע מאד. בעת האחרונה רבו החגיגות והנשפים היהודים בכל רחבי הארץ; מאליו מיכן כי לא טוב לב ישמחו אחינו, כי אם מפני שמרבות האגודות והחברות-לצדקה מכל המינים לא תוכלנה להחזיק מעמד באופן אחר בלתי אם בהחזיק באמצע הזה. לחגיגות האלו הבאנה הנשים מלובשית בנסיונות ורא אחת קרה, כי היו על גויה אשה אחת הכשימים במחיר עשרות אלפי שקל. הלוקסוס המגונה הזה יביא את האנשים למצב מורא מאד, בהיות כל ימיהם דאנהם האחת להמציא הכשימים לנשיהם, כמובן, בכל אמצעים. הם עוברים יותר מכפי כחם ומתישים מחותיהם, למצא כסף והנשים מבזבזות אותו בקלות-ראש ורק בקשומים השפוקנה. את חנוך ילדיהן ואת הנהגת ביתן העזיבה על ידי שפחות אי-מוסריות או מיניקות, אשר כל עמלן אך לפיהן. והאנשים מבליים את רגעי מנוחתם בשחוק הקלפים, הפורח פה מאד בלי מעצור. גם הבנות הצעירות משחיתות ררכיהן בלכתן בעקבות אמותן, והילדים רואים במעשי אבותיהם מופת לאפן חייהם הם בימים יבאו. ואין לשכח כי בארץ אויב אנו יושבים ואנו כצנינים בעיני הממשלה השוקרת להצר צעדינו. זה מצבנו-המוסרי הנוכחי ועד כה ירדו יהודי רומניא אחרנית במעלות החיים המוסריים היהודיים.

אמת לאמתה: בכתבי הקודם אמרתי בשם "הענאלימטה", כי קרה מקרה מעציב בבית הספר בפוקשן. ועתה, אף שהדבר עוד לא הכחש בקהל, אך ממקום נאמן נודע לי, כי לא כצעקתה הבאה אלינו בן היתה, וכי לא שברו את התמונה של מנהיג הציונים המנוח, כי אם רק הוציאוה משם, ובהשתדלות הרב הר"ר נאכט השיבנה אחרי כן למקומה.

ביאסי קרה בשבוע האחרון מקרה שבועה "כחוק לישראל". רבות כבר סכלנו מן האפן האכזרי, אשר בו יאלצו את היהודי להשבע, ואשר כבר נלחמנו רבות פעמים נגדה ולא יבלנו לה. הפעם נקרא את העיר הר"ר נעמירובר מטעם הרשיה, לסדר את השבועה, אך הרב השיב, כי לא יסדר שבועה נמבזה כזאת אשר לא כדת משה וישראל ויעמד בדבורו. תוצאות הדבר עוד לא נודעו.

מקורב ומרחוק.

שונות. הפרלמנט הצרפתי החליט להוציא תכ"ה מיליונים בשנה לפרנס את הפועלים בעת זמנתם — כפולן חרוסית אצל כובלון התנפלו שורדים על עגלת בית הדואר, הרנו את העגלון ואת חמשת אנשי הצבא

שלו אותו ובזו עשרת אלפי רובל ונעלמו. — בעיר עג ער בביהם המערבית. ששם סכסוך גדול בין אשכנזים ומשכים, כבלו בע"ב אשכנזים על עצמם, שלא להשכיר דירה למשכים. למען פהר את העיר מן העם השנוא שם. גם המשכים הרים שם יגורשי מדירותיהם. — הנשים בלנדון משתובכות כמשנעות, לעשות הפנות בשביל זכות הבחירה לנשים. — ממשלת אוסטריא אומרת לבונן פקולטה של משפטים בתור התחלת אוניברסיטה איטלית מיוחדת בוויין, להנצל בזה מן הריב הישן, שכין אשכנזים ואיטלים, כי בטרעסט האיטלית או במירור אין האשכנזים נזתנים ליסר אוניברסיטה יטלית. — במכרה פחם באפריקה הדרומית אחזה אש בהבל המערה הארמה התפוררה וקברה ס"א איש — רוסיא דורשה מאת ממשלת הינא, למנות פקידים רוסיים ופוליציא רוסיים בחרבין אשר במאגדשור. אם תסכים יפן לכנישה חדשה במאגדשור ספק גדול הוא. — בית האדונים בפרוסיא הסכים ברוב דעות לחוק נשול הפולנים מעל אדמתם, אך המתיק מעט את הדין בתנאים נוחים, שאסור להפקיע קרקע של הכמות ושך חכרות ונהלות אבות וקרובים, ואחוזות, שהן ביד בעליהן זה יותר מעשר שנים. — באשכנז המערבית היה בשבוע הזה חום בן ב"ג מעלות, כמו באמצע המיץ. — בראשית השנה הבאה יהל לשלום באוסטריא החוק החדש ע"ד חובת ההכחשה של הפקידים הפרטים והמשטרות לעת זמנה. הממשלה תודיע בקרוב א.ז פרטי סיום החוק. — ע"פ דרישת רוסיא יצא חיל טירקיא מן המקומות, שכבש על גבול פרס. — ביום ב' שבוע זה מת בוויין הבארון אינגאץ פלענער, אשר בימי דור אחד היה פקיד רם של הממשלה, מיניסטר לפיניץ ולמסחר וראש מפלגת הליברלים האמתים, אשר השתתף בתנועת החרות באוסטריא ועזר לכונן את הקונסטיטוציא. בן צ"ח שנה היה. גם בנו הוא פוליטיקי מצוין, שהיה זמן רב ראש הליברלים בפרלמנט זעתה מנהל ההשכונות הכלליים בממשלה המשותפת הוא אמר. כי סבת אריכות ימיו הם ספרי החכמה, שהנה בהם יומם ולילה. — בכפר הפילני גולין אצל פרנקפורט הרעכו שלש מאות משפחות בענות שאכלו. רבים מהם מתו. — בווארוביץ בגליציא המערבית היה בשבוע הזה גמר הדין של הפולנית המורדת וואנדרא דוברודיצקא, שהשליכה במכות בווארשא בעד חלון על מרכבת הגנרל-נוברנר סקאלון להמיתו ולא הומת. אחרי המעשה ברחו לגליציא ונשאה לציר פולני ומאז היא אזרחית אוסטרית ואין רשות לרוסיא לדרוש מסירתה. השופטים המושבעים סנו על כל השאלות בשלילה פה אחד ויצאה זכאית אע"פ שהודתה על המעשה, אלא שהצטרקה, כי אין זה התנכלות על נפש להרגה, כי אם מלחמת עם שלם באויבם. — באנגליא המציאו לעשות בנדים מחמר עץ, כמו שעושים ניר, אלא שזה עשוי טווי וארוג מחוטים חזקים. לבנדים ישנן כל המעלות של פשתן ושך ציני, אבל הם כוזל גדול.

ליובל הקיסר. בכל העולם מרוממים עתה את קיסר אוסטריא הישיט על פקודתו, שלא יחוננו את חגי יובל בשעשעים ובהוצאות יתרות, שאין להן ערך קים, כי אם במעשי צדקה וחבר, שערכם ערך עולם. המניסטריוס הוציא קול פורא בשם הקיסר, כי רצונו הוא, שייסרו יושבי הממלכה מוסד כללי למוכת ילדים עניים. כמסוד תהיינה שלש מחלמות: א) לפרנס ילדים עניים מבקרי בה"ס; ב) לרפא ילדים חולים ולחזק ילדים חלשים בקיץ במקומות אויר צח ומרפא; ג) להוציא ילדים אמללים מבתי הורים רעים ישנם גם היום מוסדים כאלה, אבל אינם מספיקים והעבודה נפרדה ומפוצצה, עתה יתחברו מוסדים כאלה בכל מדינה תחת הנהגה אחת וכל שידו משנת ישתתף בזה.

למוכרי יין. לא כל סוחר יין יודעים עוד, כי ע"פ החוק החדש ע"ד זיוף היין קשה לסוחר להנצל מן הענשים הקשים, אם ימצא הקומיסר שמץ תערובת מים, י"ש או נפת, עליו לשלם קנס בפעם הראשונה אלף כתר, מלבד מאסר. על סוחר יין בערים קטנות להתנות תנאי עם המוכר, שיכתוב בפירוש על הפקטורה, שהוא ערב על היין, שהוא מהור מכד מיני תערובות ואם ימצא בו איזה חסר זר הוא מקבל ע"ע את הקנס. נחיצות ההזהרה היא, לפי שראיתי, שיש קונים עתה יין כשר בעד כ"ב

ציל הלוג עם החביות חפשי, וזה אי אפשר. בי מחיר יין מהור נרוע שבנועדים עד המתקף לא פחות מל"א צ"ל. קונים כאדה ישלכו ויהיו המצועקים ואינם נענים. כי ארגני הממשלה יבדקו במרתפים.

קלמן בלוס, סוחר יין בקראקא, מן החברות, מסטרי מודיעים אותנו. כי בביה"ס "שפה כוונה", שרפרנגו הנודע המלומד העברי מר. מ. וואונדרמן מנהלהו ערכו רתלמידות בן אדר נשף עברי לזכר מרע"ה. רמחה "כת ציון" הוצג על הבמה. נהדר היה לראות שכנות ישראל מטיבות לזכר בשפתנו. התלמידות ההן מצוינות כדבורן העברי רצח וכידועתן את התנ"ך ופיני ספרותנו. — מקופשטינצה מודיעים אותנו, כי ע"י הבחירות לפרלמנט נצח שם דרעיין הלאומי ולמרות השמטות שד רמחו ודנציכות הצעיון אנשי ועיר ליסר ח' ציונית, שמטרתה תחית שפיע ועבודה דיאלית בא"י. כשבוע שעבר נועדו החכרים ובראשם הר"ר ברוין ונמלו עליהם לבנות בית לאומי וכל אחד רתחוב כפי יכולתו ותיכף נקצו אלפים כתר. — כסטרוויניץ בכוקובינה היתה בחינת התלמידים בביה"ס העברי. הבחינה עשתה רשם גדול, נוכחו הכל, כי אפשר דרחיות את שפתנו. במעט כל הילדים דצמינו בדבור עברי וכידועת התורה. פעולת המנהל כר שמעון לוזן מצאה הכרה רבה.

אוניברסיטה יהודית בפטרבורג. כבר הודענו כי בה שתדלות הכארון דוד גינצבורג השיגו יהודי פטרבורג רשיון ליסר שם קורסים קבועים לחכמת ישראל, כעין אוניברסיטה יהודית. בשבוע שעבר נפתח הבית במעמד כל חכמי היהודים בעיר הממלכה הרוסית ובמעמד כל חשובי עמנו שם. הפתיחה היתה בפאר והדר ובשמחה רבה. רבים נאמו נאומים חשובים לבניד המוסד רב הערך. מדבריהם יוצא, כי מהיום לא יהיה עוד מושב חכמת ישראל באשכנז אלא ברוסיא. בודאי ראויה היתה רוסיא יותר למושב מרכז הרוח היהודי מאשכנז, אבל הדבר תלוי באופן דנהגת המוסד. יכול הוא להתפתח כאמת לבית מדרש נבון, אבל יכול הוא להשאר מין בית מקרא כעין "בית המדרש" הידוע בוויין.

אין תקנה בשמר, דמינסטר לדתות כרוסיא שלח פקודות, כי בתעודות הדתנות למומרים יכתבו הפקידים בפירוש, כי הם מזרע היהודים. ומה יאמר ר' ש"י איש הורוויץ? רבולוציונר רוסי. סמוך לוויין נמצא איש צעיר יהודי ושמו יעקב פרץ, שזרועו פוצצה וגלגלתו פצועה וכלו במצב נורא מאד. חכרת ההצלה הביאתהו העירה. הוא אומר, כי ברח מרוסיא יען נחשד בהשתתפות במפלגת המרידה. ברגליו בא לכובה ומשם עבר רגלי עד וויין. בהיותו חסר כסף ורעב וכל תקוה אפסה בקש לשים קץ לחייו בקנה רובה. אך קנה הרובה לא נמצא וכנראה התפוצצה מכנה בבגדיו. החקירה לא נגמרה.

נציב אדסה והרבנים. הנגראל נציב אדסה קרא לכל רבני אדסה ודרש לפניהם דרשה תורנית ע"ד עשרת הדברות, שמצות "לא תרצה" היא מצוה גדולה וחובה על הרבנים לעזור לבער אחרי השודדים מן העיר. אם יתנפלו שודדים על איש לא יתן להם כפר נפשו. זאת על הרבנים להזהיר השכם והזהר, כי בזר מגדלים היהודים גהשים בעיר.

ארץ ישראל לישראל. בעתון "טאן" הקרוב לממשלת צרפת נדפס מכתב ממושטא ע"ד המצב במדינות שונות במורקיא. בהגיעו לפלצטינא אומר הכותב: "מספר היהודים בפלשטינא הולך ורב וסוף סוף צריך השולטן ליהודים, למען יקנו ממנו את אחוזותיו הגדולות בא"י. אם כה ימשך הדבר, אז כמות אני, כי במשך עשר שנים ישבו בא"י שתי מיליוני יהודים. היהודים הבאים שמה עתה אינם שנוורים, כי אם עובדי אדמה, בעלי מלאכה וסוחרים, וזו החמר הנכון, שממנו יוכלו עם ומדינה להבנות, אשהם פוגשים כמכשולים רבים ינברו על כלם באהבתם גדולה והעצומה לארצם הישנה ויבראו את היסודות לממלכה עתידה". כונת הכותב היא כלי ספק, להעיר חשד על היהודים בהיכל השולטן, ע"כ הוא מגזם. אבל בכל אופן נעימה לנו נזמא כזאת מהגוזמא הנשמעה בוויין וכפטרבורג, כי אנחנו כובשים את כל העולם, מהברון מודיעים: ערבים הוציאו מת יהודי מסבך וחללוהו. היהודים התחלחו מאד על התועבה ועוד

לא שקט רוחם ודנה הרג שודר ערבי רצען יהודי השודר גזל זוג נעלים מירו וכאשר דרף אחריו היהודי הוציא הגזלן סכין ודקרהו. פחד נפל על היהודים ושלחו רפושציא אל הפחה בירושלם לבקש עזרתו. ולפי שהמת המהולל היה נתין אנגליא, לא נח הפחה ושלח פקודה לענוש את עושה התועבה. גם הרוצח נתפש. — ממשלת טורקיא מכינה מאיר אלקטרי במערת המכפלה.

עוד מהומה בניוירק. בגלל צוק העתים וחסר העבודה באמריקה תתחוללנה מהומות שונות בשכונות היהודים בעיר הגדולה ניוורק. נדיב יהודי בעל בית מרוח דתנדב לדאכיל את ילדי היהודים המבקרים את בה"ס. בכל יום היה הדחק בבית הוא גדול כל כך עד שפרצה מלחמה בין הילדים. הפוליציא התערבה, ילדים רבים נמצאו, כלי הבית נשברו. להקל מעט את הרעב רוצה העיר לנגות מסלת כרזל שניה מתחח לארץ ולהוציא עד זה עשר מיליון דולר וכזה ימצאו עבודה במאטים אקף פועלים. אבל ספק גדול אם גם אהינו ישתתפו בעבודה הזאת.

סכסוך הדירות בניוירק. אע"פ שנכנעו השוכרים בימי המור הגדול ושלמו שכר דירה, בכל זאת לא עבר הריב כלי פרי טוב. היהודים שישבו עד כה צפופים במזרח ניוורק עברו מעט מעט למערב העיר הגדולה. שם הדירות כוזל לפי הערך ודירות רבות במזרח העיר נשארו שטמות וסחיי הדירות נפל פלאים.

צרת יהודי מארוקא. השולטן מולאי חפיד דורש מאת היהודים במרקש, שישלמו שלישי מערך בתיהם לצורך המלחמה עם אחיו. מי ינצח אחת היא ליהודים, אבל בכל אופן המה ישלמו הוצאות המלחמה.

רב כולל בצרפת. בפריו נבחר עתה רב כולל לכל מדינות צרפת. הקנדישים, שהיתה להם תקוה להבחר, דם הרב ישראל לוי מפרין, ואד פ' ר' לוי ראש הרבנים בליאן. נבחר דארהון בל"ה דעות נגד ב"ט. בזה נצח דבשרון את ההזמה והירושה, כי רבב ישראל לוי הוא רב בפרין וחתן הרב הכולל הקודם ר' צדוק כהן, ובכ"ז נבחר רבב מליאן, כי הוא זקן ות"ח גדול. הוא נולד בלונגויל, העיר העתיקה הנודעה, מקום חכמי ישראל ידועים מימי הרמב"ם וישמש שם ברבנות כי שנה ומשם התקבל לרב בליאן וישמש שם י"ח שנה. הוא עתה בן ס"ח שנה. שכר הרב הכולל לשנה הוא עשרים אלף פרנק.

היהודים בפרטוגל. בזמן הזה, ח' שנה אחרי הגרוש, ישנה כבר קהלה יהודית בליסאבון בירת פרטוגל. ונפלא הדבר, כי בזמן הגרוש, שבו מצאו אנשי פרטוגל את הדרך להודו המזרחית וכבשוה, עזר להם איש יהודי לזה, כאשר בא וסקא דא גמא לנזא כהודו. מצא שם יהודי ושמו נספר איש פוזנא, שבא דרך ירושלם ומצרים וערב להודו והיה חשוב בחצר הסולטן בנזא. לפי ספור אנשי פרטוגל השתמד היהודי הזה וגלה להם את רזי ארץ הודו ותהלוכות בית המלכות ודרכי המסחר שם. כאשר שב גמא לפרטוגל לקחהו עמו ובמסע הישני הלך גם הוא. גם לקולומכוס בגלותו את אמריקה עמד יהודי לימינו, שהיה לו כשרון רב ללמוד לשונות והוא למד את לשון עם הארץ והיה המליץ בינם ובין הספרדים.

בשביל הפרשים. הועד הפעל של האגודה לעזרת הפלשים, שנוסד באיטליא, מודיע ע"ד פעולתו עד כה. היס"א דתגובה, לתת תמיכה עשרת אלפי פרנק בכל ישנה לתכלית יסוד ב"ס במדינת ערטריו אשר לאיטליא באפריקה. ללמד את בני אחינו ההם הנדחים בארץ כוש, להוציאם ממחשכי בערותם ולקרנם לעמנו. "לכל יפלו כידי המיסיונרים, ומסרה את הדבר ביד ח' כ"ח בפאריו ואמנם ראש כ"ה, שהוא גם ראש יק"א בא בדברים עם הועד בשביל הפלשים ונראה היה שח' ב"ח תעשה את הפקודה, שקבלה מאת יק"א, בשלמות. פתאם שנתה ח' את דעתה ונשיאה הניד, שבסתרם יוסד ביה"ס יש לשלוח עוד הפעם אנשים לאכסניא, להקור מצב הפלשים וכחיסורם. ואף שידע הועד שאין צורך לשלוח אנשים שנית ולאכד זמן, הסכים לזה, למנוע סכסוך. והנה קמה שאלה חדשה, שהביאה לידי סכסוך. הועד המנהל של כ"ה התנה שבין האנשים ההולכים לאפריקה לא ידיה הר"ר פאיטלוביטש (שהלך שמה לפני שתי שנים והביא ידיעות מדויקות על אדות דפלשים), כי

מאסה בו. הועד באיטליא מצא שהתנאי הוא בלתי צודק, כי הדין פאיטלוביטש הוא אשר עורר באירופה התענינות בעד הפלשים ורק הוא מכשר לחקירה חדשה בהיותו יודע את ארץ בוש ולשונה והפלשים מכירים אותו ובוטחים בו. לכן רק הוא מכשר למלאכות הזאת. כאשר לא הועילו מכתבים, הלך ראש הועד פרוספור מרגלית מפלורנץ פאריזה ובהשתדלות ע"י אנשים חשובים מראשי יפ"א התפשר ראש כי"ח שיסע גם פאיטלוביטש, אבל יהיה בסוף לשליח כי"ח מר נחום. להכנעה כזאת לא נאות פאיטלוביטש והועד בשביד הפלשים היה מוכרח לותר על כל השתתפות במלאכות החדשה, אלא דרש מאת יפ"א, לתת לו את הסכום שהבטיח, בלי ח' כי"ח, לתכלית יסוד בים בערשיריא בשביל בני הפלשים. הועד יפנה גם לחברות גדולות אחרות, לקום לעזרת אחינו האוברים ההם. תחת ההודעה הזאת חתומים הנשיא פרוספור דיר מרגלית, המוכיר משה פינצי והגבר רפאל אטולנגה.

אספת צירי הקהלות באונרן. בשבוע שעבר היתה בכורדסט אספה בלתי פבועה של צירי הקהלות של החרדים. הנשיא מר פרנקל הבטיח, שהממשלה לא תנע בזכויות הסתדרות החרדים שלא ברצונה ולא תכופ אותה כהתחברות עם הנאורים. הסתדרות הנאורים שלחה דפוסציא אל האספה. לנסות פשר, ליסד עכ"פ ועד כללי, להגן על עניני היהודים הכלליים. הנשיא והאספה דחו אותה בשתי ידים. המניסטריום פים את "אגודת סקידי הקהלות" ורשות לה לאסוף כסף לקן קימת, לשלם שכר השוכנים והרבנים לעת זקנתם.

נספה בלא משפט. בשבוע שעבר נתלה בסינעט אכרחם הוס, שנשפט על שכירת רוצחים. להרוג את ענלון בית הרואר והשוטר ולכזו את הכסף שעל העגלה. עד רגעו האחרון נשבע הוס, כי נפיהוא. גם כל היהודים בעירו נוכחו, כי חף הוא מעון. יש להזכיר, כי את הרוצח עצמו חנן המלך.

דר. גראם לפני בוחריו. מוח סוף זכינו לשמוע דו"ח מפי כי"ח קהלת קראקא על פעולתו" בפרלמנט. הנאספים קבלו את הרושם, שכל פעולתו מצטמצמת במאנו לחתום על אינטרפלציות של הקלוב היהודי ובבטולו אותם בלכו. כמוכן התימר במעשהו האחד בדבר מחסור הכסף בגליציא, אבל שכח להזכיר, כי הקלוב היהודי עמד על ימינו בזה, בשביד עמלו הרכ בוויג יזכה הגואל הזה גם למנדט בועד המדינה — כן יפנה — בעזרת הדמטרפים הפולנים.

הכלה צעירה. שדכן: הנערה שאמרתו לך יש לה אלפי כסף במספר שנותיה. חתן: וכמה מספר שנותיה? שדכן: עשרים. חתן: צעירה היא ביותר.

משרה הספרות והמדעים.

העמים העתיקים וישראל.

מאת מתתיהו מיוזש.
(המשך)

כמו שספ רחב מלאו נכרים מתגירים את ארמט ישראל, וכמה מהם הגיעו למדרגה דתית גדולה. שמעיה ואבטליון היו גרים (יומא ע"א:), עקילם הגר (ע"ז י"א). יהודה בן תורתא (פס"ד פי"ד), ר' יהודה בן גרים (מועד קטן ט), מנימן גר מצרי תלמידו של ר"ע (יבמות ע"ז) מלבד זה נפטיים הגר (יבמות צח), גר עמוני (ברכות כח), שמעון בר גיורא, אחד משרי צבא היהודים בפולמוס של טיטוס (בר גיורא — בן גר) וכו'. פליוס קלמנס היה גר (Dio Cassius Xiphilinus LXVII.) יועץ אחד של הקיסר היהרומי י"ש ונמול בסתר (ד"ר פ"ב). ביחוד היה גדול מספר הנשים, אשר סבלי עליהן רת ישראל. בהיותן פטורות ממצוות עשה נקל היתה להן, להכנע תחת עול התורה ומצוותיה. העול הזה היה רק בעד המין הרפה. רוב נשי רמשג היו גרות (11), מרציל (12) לועג לנשים שומרות שבת. זכר נשים המבקשות

להתלונן בצל אלקי ישראל לא נמחה מספרות ישראל. פולויה אשת סטורנינוס הסנמור היתה גיורית (Antt. XVIII, 3). הסנמור הזה היה רעו של הקיסר טיבריוס. במצבות שבביה"ס מתחת לארץ כרומי (צמטריום) נזכרות גרות רבות מאד. בלוריה התגירה יחד עם שפחותיה (יבמות מו). מכלתא שמות י"ב מ"ח). במסי גרים (פ"ב) היא נקראת ברוריה המלכה וזאת אינה בגדר הנמנעות. אשה א' התגירה בכרכי הים (מנחות מ"ד). נפרץ הוא שטמטונות משוחחות עם חכמים ולפי זה לכל הפחות נוסות ליהדות (ע"ז כ"ח). ב"ר פ"ד, פ"ז וכו' וכו'). עד כסאות מלכים הגיע הנזיר הזה. הילני מלכת הדייב (אדיבנה באשור) ובנה זוטו (איזטס) ונכדה מונכו התגירו (ב"ר פ"ז, ב"ב י"א). אשתו של נירון קיסר היתה נוטה ליחדות. בתלמוד יש פעמים רבות, שקיסרים מדברים עם חכמי ישראל (חולין ס. סנהדרין לט. בנוסחא של העגנור "בופר"). וכן אנכרוקוס השר (ככרות ה). וכן כנות קיסרים (נדרים נ. גרה נה). השפעת החכמים כרומי בודאי לא מעטה היתה. אמנם המושלים הגדולים באמת מעולם לא התיחסו ברוע לישראל. ארכסנדר הגדול היה מטה חסד לישראל (13). וכן יוליוס צור שמר את זכות ישראל (14) עד אשר במותו בכו היהודים עליו ימים רבים. מן הקיסרים הרומים המאוחרים, מלבד הליוגבל, שהיה בעקרו כמו מורי ושמר כמה מנהגי ישראל, היה עוד אלכסנדר סברוס נוטה לתורת ישראל ולפי ההגדה היה חברו של רבי, אבל שמו משובש בהרגל, תחת אסורוס (סברוס) בן אנטונינוס הוא נקרא, אנטונינוס בן אסורוס (ע"ז י"ז) או סתם אנטונינוס. גם בתו יוספיני היתה מתענינת ביהדות (גדה מה). הרומים מביאים בשמו של אסורוס את ימה דסני לך, לרעד לא תעכיד. אבל לא ידעו אם שמע זאת מיהודים או נוצרים, כי כבר אז היו הנצרים מנבירים השפעתם עד הפלמין הכיסרי. על אמו של אסורוס, ממאה, אמרו הנצרים, שמתלה לשם ישוע. ובאמת, ממאה, בהיותה באנטיוכיה הזמינה לה את אבי הכנסיה אוריגינס מאלכסנדריה. מלבד הנגרים העקריים, שהתחברו אל גוף היהדות, התפתח בחויל עוד המסום של "גרים תושבים", מספר אלה, כנראה, היה רב, מכונים הם ייראי ה" (מעשה השליחים י"ג כ"ו). גרים תושבים כאלה נכנסו לאט לאט בכרית ישראל ונעשו יהודים גמורים. יובלנים (15) מתאר איך איש שבמקרה היה אביו שומר שבת, מל את עצמו ומתיהד לגמרי, מפני שנתחנך בדת ישראל.

פרסום דת ישראל והרחבתה בין הנכרים נעשו בסגנון כביר. לא המסרה יצר את רתשוקה להתרבה בישראל, לא רק כשהורמזן הכנים היהודי את הנכרי לתוך בני ברית. היהודי פרסם אז את דתו בעזרת תעמולה לחוטה, הוא היה מתכוון להשיג מטרה קבועה וברורה. מחשבה גדולה המילה אורה על נתיבו. היהודי התכוון אז כגשם את הרעיון הנשוא של הנביאים "כי אז אהפוך אל העמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' לעבדו שכם אחד" (צפניה ג' ט); והלכו עמים רכים ואמרו לכו ונעלה את הר ה' אל בית אלקי יעקב" (ישעיה ב' ג). שאיפתם של מפיצי היהדות היתה "אשר יחיו עשרה אנשים מכל לשונות הגוים בכנף איש יהודי אחד לאמור נלכה עמכם כי שמענו אלקים עמכם" (זכריה ח' כג). התאחדות כל העמים סביב מרכז מאיר אחד היתה מטרתם של היהודים. מקור הרעיון הזה לא נרשש, אף כשנסתם כבר מקור הנבואה. בספירות הרמות של ישראל, למרות כל זרמים תחתונים ההפכיים, התמידה לשלום המחשבה, שהעולם הוא אחדותי ושעל כל היצורים להכיר את בוראם ולעבדו, ושמעלת בני ישראל היא רק שהקדימו דקבל עליהם עול מלכות שמים ושחובתם הוא מפני זה לתקן את כל העולם במלכות שדי.

ההשפעה הנחרדה הזו שלטה עוד הלאה ביהדות. ה' הוא אלוה לכל באי עולם (מכלתא כ"ג י"ז, שמ"ר פכ"ט), אדם הראשון נברא יחידי מפני המשפחות, שלא יתגרו זו בזו: אבא גדול מאביך (סנהדרין ל"ה). כל ב"א הם שוים, ה' שומר את הכל, לא רק את ישראל בלבד (ספרי דברים י"א י"ב). המזבח מכפר על אויב, ע פדים

13) Martial Epigrammaton IV.
14) c. Ap. II. 4.
15) Antt. XVI. 6, 2.
16) Juvenalis : Satirae XIV. 96 serp.

שהקריבו בחג כנגד ע' אומות (סוכה ג"ו). ולפי זה כשנמבעו המצרים אומר ה': הללו מעשי די והללו מעשי ידי איך אאבד את אלו מפני אלו (סנהדרין ל"ט): מעלתם של ישראל, שה' צוה עליהם מכל ע' אומות, היא רק מפני שהם דבוקים בה' (ספרי פ"ב) ולכן רק כשאתם מדושים הרי אתם שלי" (מכלתא כ"ב ל'). וכשחטאו, יעץ הושע, להעבירם באומה אחרת (ספחים פ"ו), שביקש לו ה' אומה אחרת, שתקבל על עצמה לעבוד א' אחד ולהודיעו ככל העולם. היהודי הוא רק כעין כהן בתוך האומות וכל ב"א שוים. לכן גם אין הבדל במדות ודינים בין ישראל לנכרי. גדל נכרי אסור (ב"ס פ"ג). ר' שמעון בן שטח החזיר לנכרי אבירה, שלא ידע כלל ממצויאותה (דברים רבה פ"ג). אסור לנגוב דעתו של נכרי (חולין צד). אין לתת כסף ברבית לעניים (מכות כ"ד). ולא רק שאין לפרוץ דרכי המוסר נגדם בפעל, אבל יותר: היהודי מחויב לפרנס עניי נכרים כמו שהוא מפרנס עניי ישראל לרפא חולי נכרים כמו חולי ישראל, לכבוד מתי נכרים כמו מתי ישראל (גמין ס"א). על היהודי לעמוד שתשתמנה דרכי השלום בין ישראל לנכרי, ולכן יש לשאול בשלום עכו"ם (שבועית פ"ה). את ר' יוחנן בן זכאי לא הקדים אדם בשלום ואפילו נכרי בשוק (ברכות י"ז). ר' יוחנן היה קם מלפני נכרים זמנים (קדושין ל"ג). מוסמפוליסיות כחכה שוורה. כל העמים שוים, כל הלשונות שוות. ק"ש טוראים בכל לשון (ברכות י"ג): וכן המגלה (מגלה י"ח). ועוד כמה דברים חשובים בדת נאמרים בכל לשון (סוטה ל"ב). ולא רק בדברים שנע"מ. אף בדברים שבכתב אין מבחינים בין לשונות. ספרים נכתבים בכל לשון (שבת קמ"ו): (וכן תפלין ומזוזות (מגלה ט). על אנשים גדולים להקיף את כל העולם. לצאת מן הצמצום הלאומי-הפרסעי ולסקור את כל האנושות מקצה לקצה כחברת אחים אחת, לכן מסופר ע"ד כמה אנשים, שידעו ע' לשונות, (לפי השקפת הקדמונים זהו מספר כל לשונות התבל). יוסף ידע ע' לשונות (סוטה ל"ז): מרדכי (מגלה י"א): וכן הסנהדרין (סנהדרין י"ז). בלי צל של איזו אנכיות, אמרו היהודים, שיש ד' לשונות נאות, שישתמש בהן העולם: קעו (יוני), פרסי (או מרסי), עברי ורומי (ירוש' סוטה פ"ז ה"ב) ובכל אחת מהן מצאו איזו מעלה. אמנם הלשון העברית נקראה לשון הקדש, אבל השתמשו בהכנוי הזה, רק כמובן שהיא לשון ספרי קדש, כי לולא זאת היו אומרים ילשון קדושה. במקרה אינה עולה לשון אחת. על השניה, ובמקום טמא מותר לומר דברים של חול אפילו בלח"ק, אבל דברים של קדש אסור לאומרם שם אף כלשון חול (ע"ז מ"ד ז).

(עור יבא).

ניצשע על אדות היהודים. העתון בשביל מוזיק הוויני" מסרסם כתב יד נשבח של הפילוסוף הזה על אדות העם היהודי. הוא כותב: היהודים הם הגזע החזק בכל אירופה שאינה במזרח; כי הם גדולים מכל באריות התפתחותם. להסתדרותם נחוץ היה יצירה עשירה, דרך חיים מלאה סכנה, מספר רב של מדרגות, יותר מאשר לכל העמים. השם יהודי הוא כמעט כנוי לנבונה. — גזע כמו כל יציר ארגני, יכול רק לעמוח או לכמוש; אין עמידה בטבע. גזע, שקא ירד לשהת בכל מה שעבר עליו, הולך וגדול. הצמיחה היא השתלמות. אך החיים של ישות איזה גזע מכריע בהכרח על גבה התפתחותו: הזקן שבעמים הוא הגבוה מכלם. — היהודים הם ככל אוסף ספחים; מהפגישה ביהודי יכולה לבוא מובד. אך מוסיף דעת מוסיף מכאוב; האחרים מתקוממים עליו, וככל זאת היתרון לפקחים. — היהודים הגיעו באירופה החדשה למרום מדרגות הרוחניות. אפנבאך והיינה עברו באמת עד למעלה מכח הקולטורה האירפית.

היה טובמאן	שמואל נאטאוויטש
מיטשין	קאלבאשאוו
משה צימערמאן	פרומעט דערשאוויץ
מאורשים בחדש אדר תרס"ח	
לובאשוב	פילונא

11) H. R. XXXVII 18.
12) Jos : Bellum II 20. 2.

מעמק לבי אברך את אחי מר משה כמז"ט לאריסתו בת מו"ה יחזקאל דערשאוויץ ז"ל. מז"ט להורי! געצל צימערמאן — לובאטשוב.
 הריני מברך את ידידי מר שמואל נאמאוויטש מקאלבושאווא ליום הארסו.
 מנרל קארפף — רישא.
 תעלה ברכתי על ראש חברי מר שמואל נאמאוויטש רבאו בכרית האירושיין את מ' חיה שוכמאן מטייטשין אלימלך צוקער — רישא.
 מתוך אהבה והוקרה הנני מברך כמז"ט את חברי הנכבד מר שמואל נאמאוויטש מקאלבאשאווא לאריסתו.
 שמעון אהרענשטיין — יאסלא.
 ברגשי ידידות וחבה אברך כמז"ט את ידידי מר שמואל נאמאוויטש לאריסתו.
 משה קארפאל — קאלבאשאווא.
 ברכתי תעלה על ראש רעי מר יעקב גראָס לחתונתו עם מרת רבקה שמערן מכרזאנוב. מז"ט גם להורים.
 שמחה וויין — פישניצע.
 חברת „השחר" ברישא מברכה כמז"ט את מר שמואל נאמאוויטש ליום הארשו.
 כמז"ט הנובעת מעמק לבנו אנחנו מברכים את דודנו מר דוד טובפלד ורעיתו מרישא לחתונת בנם מר ליב עם בת הג' מר צבי ליבליך מקראקא.
 מ. מ. זיידען ורעיתו — ראפטיציה.
 מזל טוב אנחנו אומרים לש"ב מר שרגא איזלער מונירסק אצל ראדומישל הנרולה להובילו תחת צל החפה את בנו מר שמואל עם מ' סימא בת מר פייבל יאקוב מפשיביש.
 מ. מ. זיידען ורעיתו — ראפטיציה.
 כמז"ט הננו מברכים את ש"ב ורענו מר שמואל איזלער לבאו בכרית הנשואין.
 האחים שמחה ויעקב זיידען.
 אברך כמז"ט את ידידי מחו' משה ישראל ריון זוו' מ' פייגע מדוקלא להביאו את בתו מ' באשא תחת צל החפה עם מ' פייבל ריון מאיסמירק.
 פינחס שמעיה דארליך — מאַקער.
 ברגשי אהבה וחבה אניש כמז"ט להנביר מו"ה יחיאל יאלאס להביאו את בתו בכרית החתון עם בן הגביר ר' בעריש סאפיר מטרנוב.
 אלימלך קארנבלוי — ליפניצא.
 הנני מברך את ידידי וש"ב מר שמואל איזלער לחתונתו.
 יצחק סלפטר — זאבנא.
 אברך מעמק לבי כמז"ט את רעי היקר מר ליבוש ראזענפלד בן הרב אב"ד שליט"א ממאשיצק לחתונתו עם בת הרב מו"ה אליעזר ראזענפלד מאשפיצין.
 יוסף גערבער — מאשיצק.
 כמז"ט אביע בשמחה ובחכה לחכרי היקר מר ליבוש ראזענפלד בהרב ממאשיצק שליט"א לחתונתו.
 מנחם פֿינק — מאשיצק.

מלבי המרגש אניש כמז"ט לבן אחי מר ישראל פערלשטיין לארושיו עם מ' אמגיה לויפער מוויזניץ.
 יחיאל פערלשטיין — טרנוב.
 ברגשי גיל אביע כמז"ט מעמק לבי רעי מר ישראל פערלשטיין לארושיו.
 ראובן אברהמאוויטש — טרנוב.
 הנני מברך את ידידי מר מאָשיל ליכטער ורעיתו מואלקווא לכלילת בתם. נח קערנער — לבוב.
 ממעמקי לבבי אברך כמז"ט את ידידי מר אשר גאלדשמידט מנעפאלקומץ לחתונתו עם מ' יוטא לובלין ממלוסמע. מז"ט לאביו.
 אלעזר פאמערראגן — קניהניטש.
 אנחנו תלמידות ביה"ס „שפה ברורה" פה מברכות את מורנו הנכבד מר קרמרוב לבאו בכרית הנשואין עם מרת רוס מבוריסלב כמז"ט.
 דרול מייזלס. בלומה ררמין עלוא הפפינגר. בינה הבר.
 לכל ידידי ומכירי שברכנו כמז"ט אביע בזה תורתילמלי פנימה.
 יונה קערנער.

פאנקורט.

בייא דער איוראעליטישען קולמוסגעמיינדע אין אנדריבוי (גאליציען) געלאנגט דיא שמעלע איינעס קאנטארס דער צוגלייך שוחט ובוודק זיין מוס, פער 15 מערץ 1908 צור בעזעצונג. בעווערבער, דיא דאס 30 לעבענסיאהר ניכט איבערשריטשען האבען, פערהייראטעט זינד אונד איבער איינע אנגענעהמע שטיממע פערפינען, צייטנעמאס פארבעמען קענען, האבען איהרע נעזוכע נעכסט איינער קבלה פאם ראבינאטע אין קראקוי, אן רען נעפערטיגטען פאר-שטאנד איינצווענדען.
 געהאלט 1000 קראנען יעהרליך נעכסט נע-בענעמאלומענטע. דורך פרוואט-אונטערריכט אים העברעאישען איום איין ווייטערעס נעבענאיינקאמען געזיכערט.
 נור בערופענע ווערדען צום פראבעפארטראגע צוגעלאסען אונד דער אקצעפטירטע ערהאלט דיא רייע-שפעזען פערטיגטע.
 אנדריבוי, א' דר"ח אדר ראשון תוס"ח לפ"ק.
 דער פארשטעהערשטיגערטערטער

שרמה' סאמועל שניטצער.

עס ווערט אנגענומען דאס אבאנעמענט אויף די טעגליכע צייטונג

אונזער לעבען

רעדראקטירט מיט הילף פון די בעסטע פובליציסטישע און ליטערארישע קרעפטען.
 אויסער די פרישעסטע אינפארמאציעס און ספעציעלע ידיעות פון די ערשטע קוועלען ערקלערט „אונזער לעבען" אין לייט-ארטיקלען און איבערזיכטען אלע פאליטישע און געזעלשאפט-ליכע צייט-פראגען, ווי איבערהויפט אלע וויכטיגע פאסירונגען וואס אינטערעסירען דעם לעזער אלס יוד. מענטש און בירגער. פון דערגאסור. רומא כרענגט „אונזער לעבען" אויסער דעפעשען פון די טעלעגראפען-אגענטור, פון
 איהר ספעציעלען קארעספאנדענט אין דער רומא טעלעגראפישע מעלדונגען און גענויע בעריכטען ווענען אלץ וואס קומט פאר אין דער רומא און צווישען די דעפוטאטען. „אונזער לעבען" איז בעזונדערס אויפגעקלאמט צו אלע פראגען וואס קעהרען זיך אן מיט יודען אין רוסלאנד און אין אויסלאנד. „אונזער לעבען" ברענגט איהרע לעזער פיעל ליטערארישעס מאטעריאל; פעליעטאנען, ערצעהלונגען ליטערארישע איבער-זיכטען, קריטיק, הומאר און דעסגלייכען פון אונזערע בעסטע שרייבער.
 בעשמענדיגער מיטארבייטער אין פעליעטאנען-אבטייל-לונג איז שלום-עריכס.
 רעדראקטאר מ. ספעקטאר. ארויסגעבער ש. האכבערג.
 אבאנאמענטס-פרייז אין אויסלאנד צושיקען טעגליך: יעהרליך 12 ר., האלביעהרליך 6.60 ר. מאנאטל. 1.20
 צו שיקען 3 מאל וועכענטליך צו 2 נומערן:
 א יאהר 9 רובל, א האלב יאהר 4.50, א פיערטעל יאהר 2.50 רובל, מאנאטליך 1 רובל.
 Red. „UNSER LEBEN" Warszawa, Wielka 39.

HOTEL SPATZ
 Krakau.
 דען געהערמען יורישען קויפלייטען דער פראווינג בעהרעך איך מיך מיין אלל. בעליעכטע ניי רענאווירטע רעסאראציאן אים אייגענעם הויז, עקע דער באזיע-ציארא אונד מעטהאססע צו עמפפעהלען. אים זעלבען הויז האבע איך מיר אויך איין מיט אללעס קאמפארט אויסגעשטאמ-מעמעס האַמעל איינגעריכטעט. אייסערסט שמאקהאפטע שפייזען בהכלית הכשרות אללערליי ביערע, זעמליכע בעקוועמ-ליכטיטען, בילליגע פרייען.

Dr. LEON MIRTENBAUM
 ZAHNARZT
 KRAKAU, Grodzka 6.
 ord. 9-12 — 2-5
 פאַרצעלאן-עמאיר-אונד גאלדפלאַמבען. קינסט-ליכע געביססע, קראָנען אונד גאלדבריקען.

ערפאלג גאַראַנטירט! איבערצייגען זיא זיך! פערבעסערונג דער שמעללונג בזכתיארונג (אללע מעטאדען) האנדעלסקארעספאנדענץ דייטשע שפראבלעהרע, קויפמ. רעכנען, האנדעלסקונדע, ווארענקונדע, געא-גראַפיע, שענשרייבען, ווערטגעשיכטע, סטענאגראַפיע (אללע סימפעמע) א. ז. ו. קאנן יעדערמאן אָהנע בעזאָג-דערע פאַרקענטניססע אים בריעפליכען ווענע אונד אין קורצער צייט גרינדליך ערלערנען.
 ביי גלויכצייטיגער טיילנאָהמע אין 4 לעהרעכעקען, סטענאָגראַ-פיע גראַפיע.
Kaufmännischer Fern-Unterricht!
 Gründliche briefliche Ausbildung zum tüchtigen Kaufmann.
 אנפראגען נור גענען רעטורקארטע. פראַספעקטע א 35 העל. פראַכעבריעטע א 1.20 קר.
 Erstes commercielles Unterrichts-Institut. —
 Abteilung für briefl. Unterricht
A. WEISSMANN, Podgórze-Krakau H-E.
 דרכי ספר הישע ובאורו מאת ש. מ. לור.
 מאיר נתיב וואר גדול על הספר הסתום הזה ומבארו על פי פשוט, מחירו כתר אחד. לחותמי „המצפה" רק החצי. ע"י הארמיני סטריצא של „המצפה".
 שירי ציון מהדורה ג', המחיר 50 ה' קבץ-מנגינות לבגן ולומר המחיר 1 כתר, בחול 10 ה' יותר לקונים 12 אָכס. 20% רכס. — כסף מראש, גם במקאות —
 הכתבת:
 Verein „Zion" Nadwórna, (Galizien).

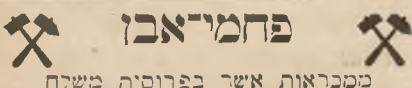
גמרנו בבית הדפוס הם' המפואר
דבר יום ביומו.
 יכיל לכל יום יום מימי השנה דברים השווים לכל נפש.
 תיכן התיכור הוא:
 (א) לידע כל ימי החדשים באיזה יום מימי השבוע יכול לחול ובאיזה לא יחול לעולם.
 (ב) לכל יום יום דברי תורה השייכים אליו המושכים את הלב ונחוצים לכל רב, דרשן ומגיד.
 (ג) מאורעותיו ותולדותיו של כל יום יום מה שנעשו ונולדו באותו היום הנוגע לאחינו ב"י עד העת האחרונה, כדרך אשר סלל הגאון יעב"ץ ז"ל בספרו.
 (ד) ימי פטירת רבנים מגדולי ישראל עד שנת תרמ"ו ומביא הרבה דברי תורה מהם.
 (ה) מראה מקום לשאר חבוריו המדברים מיום המדובר בו.
 (ו) מסגולת חודש זה, צרופו, שבטו ומזלו.
 מאת הרב הדרשן ר' חיים קנאלער נ"י מפרעמישלא
 בעהמח"ס דרשות פרי חיים, הוספות פר"ח לדרושי רמ"ץ, ביאור פר"ח לחמש מנלות, כבוד חכמים על תורה, בן חלד על מאמרי רב"ח ואחד השיחים על יוכוחו ריב"ל עם סבי דב"א הנדפסים, ומהם אשר נדפסו שנית.
 חלק ראשון לימי ששת חדשי הקיץ מניסן עד ראש השנה יכיל 240 עמודים
 נמצא בבית מסחרנו ומחירו 1 K, למו"ס ראבאט כנהוג.
Amkraut & Freund, Przemyśl.

בית מסחר הספרים של

אברהם ראבינזאהן בסטאניסלוי
 מציא לכל דורש כל ספרי "תושיה",
 "אחיאסף", "האור", "מוריה", "יבנה",
 "איראעליט" מווילנא, "אכ"כ", כל מיני
 ספרי חנוך ולמוד חדשים וגם
 ישנים, ספרי השכלה החדשים
 ביבליאטיקה עברית 200 ספרים
 בעד המקח הנמוך 80 כתרם, כל מיני
 כיבוליותיקות לילדים, לכני הנעורים,
 כיבוליותיקה נצנים, פרחים, בכורים.
 כל ספרי זרנגון, ספורים, רוטנים
 וחזיונות הכל במקח השוה. מלון של
 כים מנרובסקי וקלונער אתן בעד חמשה
 כתרם נעמא. חכרות, כתי ספר, ביכ-
 ליותיקות מקבלים רבט הגון. קמלוג מפורט
 וגם כללי ישלח לכל דורש הנם.

האדרסה:

Abr. Robinsohn, Buchhandlung Stanislau.

D. Goldstein, Oświęcim.

זרנגון ולשוו-עבר

(למי משנהם. היתרון)

כן שם הספר — המכיל י"ג פרקים
 גדולים — שיצא עתה לאור, הנותן פתרון
 לשאלה האקטואלית עפ"י מופתים הסמוי
 רים ומרעיים, כאופן שכל הכתות והצדדים
 ימצאו חפץ בו.

מחירו כתר ועשר אנורות (1 K 10 h) וישולח הפשי.

להשיגו אצל המחבר והמול:

M. J. HEILMANN

Podgórze, Józefinska 24.

להשיג גם אצל מוכר ספרים:

L. Fortgang, Kaschau, (Ungarn).

!! AUSVERKAUF !!

4 Paar Schuhe um 7 Kronen.

Durch Ankaufen enormer Quantitäten in Schuhwren werden nur durch kurze Zeit um **Spottpreis** abgegeben 2 Paar Herren- und 2 Paar Damen-Schnürschuhe mit stark genageltem kräftigem Lederboden, mit extrafeinem Lederbesatz, hocheleg. neuester Façon und stark. Grasse nach cm. oder Nr. **Alle 4 Paar kosten blos 7 Kronen.** Versandt per Postnachnahme. Umtausch gestattet, auch Geld anstandslos retour. — „Schuh-Exporthaus, Krakau“ Postfach 95.

רחתונה ולמשתה.

המסורד הלאומי הנודע הפיטן והמציא חיים
יוסף באקסענבוים, מחבר הרבה שירים
 ליריים, נודע בתור בדהן מודרני, אשר הראה כבר
 כחו בחוגי משפחות חסידיות ואריסטוקרטיות.
 לרצון כל שומעיו, מתרשה בזה להודיע, כי מוכן
 הוא לכל קריאה על שמחות ומשתאות, ואחראי
 הוא אשר כל שומעיו יפיקו רצון, בידו יותר
 מכמה מכתבי-תורה ותהלה מגדולי ישראל.

תשלומין כפי ההשוואה.

J. Boxenbaum, Volksdichter Kolomea.

Wyd.: | Natfali Hof. | S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer. Drukiem S. L. Deutschera w Podgórzu

מודטה נחוצה לעוברי אורח.

אתכבד בזה להודיע לכל הנוסעים הנכבדים, כי העהקתי את בית-מלונן שהי' לי עד כה כרחוב בנישא, לבית העומד כרחוב דאבראמילער-שטראסע נומר 3 אב טהאר ומיום 4-מען נאווועמכער הבע"ל יהי' איה"ה בית-מלונן שמה, פתוח כחדרים יפים ומרוחים נחמדים למראה, וארוחתו ארוחת תמיד, תהי' ערוכה לפני כל העוברים ונוסעים דרך עירנו, כמאכלי מעדנים ובכל מיני משקאות היותר טובים, ערכים לחיך טועמם, בנקיון גדול וכחכלית הכשרות, כאשר יעידון ויגידון עלי האורחים הנכבדים בעצמם, אשר כבר בקרו אותי עד היום, ואשר יבקרוני הלאה כרצות השם, והנני עומד הכן בכל עת לשרת את כל הכאים תחת צל קורתו על צד היותר טוב וכאופן היותר מועיל.

משה ראטהמאן, האטעל עז רעסטיראציען

פרעמישלא, דאבראמילערשטראסע 3.

כתובתי:

M. Rothmann, Przemyśl, Dobromilerstr. 3

Hotel & Restauration.

HOTEL KELLER

KRAKAU, KRAKAUER GASSE 27.

איך כעעהרע מיך דען העררן יודיש ארטהארקסען קויפ-ליימען בעקאנט צו מאכען, דאסס איך מוין אלט בעקאנטעס אונד כעליעכטעס האטעל אונד רעסטיראנט אים אייגענעס הויזע, ניי רענאווערט אונד מיט אללען בעקוועמליכקייטען אייגענעריכטעט האכע. ס'ר האבצייטען, ס'עראממלונגען אונד ס'עסעטע שמעללע איך מייען יואונדערשאנען גראסען זאאל צור פערפינגען. אים האטעל בעפינד דעט ניד אויך איין מאדערנעס בארעצייטער, וועלכעס דען רייזענדען צו נומע קאממט. — כיליגע פרייזען, קולאמע בעדיענונג. שמאק-האפע אייסערסט כשרה שפייזען.

A. M. KELLER.

ERSTES SPECIAL-HAUS von ECHTEN

GRAMOPHONE-PHONOGRAPHE

Engros & Endetail

JOSEF WECHSLER

KRAKAU und WARSCHAU

in Krakau, Grodgasse 71.

עויגע אויסוואהל פאן יודישען אונד העברעאישען לאטטען. — עכטער קאנצערט-גראמאפאן מיט-ר מארקע „שרייבענדער ענגעל“ זאממט 10 פלאטטען נור 35 פלארין. ניעמאנד זאל דייען בעסעט געלעגנהייט פערזיימען.

פרייזקולאמע עט הויפטפערצייבוסעס אויף פער-לאנגען גראמם אונד פראקא.

חירות ההגדות הנפלאות

ע"ד עשרת השבטים ופתרוןן

מאת שמעון מנחם לור.

תכן הענינים, פתיחה, פרק א', סוד הסמכטיון בתור אות לקרושת שכת. כ. הסמכטיון והרי החשך ביהוסס להשבטים. ג. ההגדה על ארות „בני משה“ ויסורה. ד. ממלכות ישראל כערב הרומית וכאפריקה המזרחית. ממלכות יהודיות של הכוזרים, החלזים והאזורים באירפה. ה. אלדר הדני וספוריו. ו. נפלאות עשה"ש מקומות ע"ד עדים נכרים, ז. נהות השבטים הנ"ל וסוד „שבט ינוס“. ח. ממלכת ישראל באווי התיכונה. (בשורת בנימן מטורדו) ט. בשורות ע"ד ביאת עשה"ש והמשיח. י. מלכת ישראל במדבר סהרה. יא. רור הראובני ושליוהו (ממלכת ישראל במדבר ערב). יב. ממלכת ישראל כהורו (דברי הימים של עשה"ש). יג. עקבות נהי ישראל באווי המזרחית ובאוסטרליא. יד. עדר-ראה לכל הגדות. טו. אגרת נחמה מבני משה, אשר מעבר לנהר סמכטיון. טז. שכתו צבי ועשרת השבטים. יז. הגדת „היהודים הארומים“ ויסודה. יח. תירום נוסעים לבקש את עשה"ש (מכתב דבנים אל בני משה). יט. עשרת השבטים והסמכטיון בחינא. כ. עשרת השבטים באמריקה. כא. האנגלים — עשרת השבטים. כב. היפנים — עשרת השבטים. כג. כטול הששורה התרשה. שהתבללו עשה"ש בגוים. כד. פתרון הירדה. כה. השבטים ומחלקותם בא"י ואופן גלותם. כו. יהודה וישראל נוי אחר. כז. שנים עשר שבטים בימן הזה. כח. אחרית דבר. כל הפרובלמות האלה תתבארנה בתקרה מרעית חפשיה, כהגדות כל הזמנים בענין זה תגלה מקורן ומותן, כל ההשערות תבחנה, להעמיד את הרבר על אמתות. מחיר הספר 2 כתרם. — להשיגו ע"י ארמיניסטרציה „המצפה“ בקראקא.

מכתבים ללמד

ערכתי לי שיטה שלמה ומסוימת להורות תלמידים את השפה העברית מרחוק עפ"י מכתבים. המתלמידים יוכלו לרכוש להם את השפה על נקלה ולבוא בה לידי שלמות בכל מקצועותיה, בדקדוק, בכתיבה, בקריאה ובדבור. פרנסקט הנם. מכתב לדונמא חצי הכור במרקאות.

שבת וואלקאווסקי.

Krakau, Miodowa 9.

מצות לפסה

פרימא קוואלימעט ליעפערט די זייט 30 יאהרען אונטער שטרענג אר-טהאדאקס ראבינישער אויפזיכט אלבעקאנטע אונד כעסטרענאמיערעטעסע מצות-בעקעריי מיט מאטארען-בעמריעכ דעם

Alois Reis

Ung. Brod, (Mähren).

צו ביליגען פרייזען.

שפעציאלימעט, ברוינגעבאקענע אונד אייער-מצות — נור רעכטצייטיג איינלאנ-גענדע אויפערעגע ווערדען כעריקויכטיגט.

סופר סת"ם יבוקש!

לכיה מסחר ספרים קעיר גדולה במערב אירופא יבוקש סופר עוזר (כחור) אשר יוכל לכהיב כעצמו סת"ם. הרוצה כמשרה זו יפנה למערכת, המצפה' החת אות פ. מ. ג.

פיר זיעפ-ארבייטער

דראטנעווערעכע אללע סארטען אונד זיעפ-רייזען צו האבען כילינג כיי:

L. Apermann Brody, Postfach 25.

כשר לפסה

אנזע-פעטט

ראהעם אונד נעקאכטעס פערזענדעט

מעגליך פרישעם

Juda Zins in Husiatyn (Galizien).

פרייזע אונד הכשרים מהרבנים הגאונים
 מבערוזאן, מפרעמיסלא ומסמרי זענדע אויף
 פערלאנגען.

ערשמע קראקווער מיט עלעקטרי-

שער קראפט בעמריעכענע

כשרה כשרה

דאמפה-זעלכווארען

פאבריק

מיט דען בעסטען מאדערנעסען
 מאשינען. ערצייגט שטענע פרימא
 סאלאמי וועראנזעזער, כרוסט שינ-
 קען, קרענווירסעל א. ז. ו. פער-
 זעהען מיט הכשר של ה"כיד"צ
 דפה. עמפפיעהלט צו

בילרינסטען פרייזען.

אויף פערלאנגען ווירד פרייז-
 קוראנטע עט הכשר איינגעשיקט.

Emanuel Glaser

KRAKAU, Bozego-Ciata 8.